

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav českých dějin

Bakalářská práce

Jakub Hron

Kriminalita žen v Praze v letech 1918-1938

The Women's Criminality in Prague in 1918-1938

Praha 2022

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D.

Poděkování:

Rád bych vřele poděkoval všem, kteří mi přispěli buď doporučením, připomínkou, vhodným usměrněním či jakoukoliv jinou pomocí a podporou, bez kterých by tato práce nemohla nikdy vzniknout. Speciální poděkování náleží zejména doc. PhDr. Janě Čechurové, Ph.D. za její ochotu, trpělivost, věcné rady a za vedení mé práce celkově.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 22. 5. 2022

Klíčová slova

Československo, četnictvo, kriminalita, policie, Praha, první republika, tisk, ženy

Key words

Czechoslovakia, gendarmerie, criminality, police, Prague, The First Republic, press, women

Abstrakt (česky)

Autor se bude ve své bakalářské práci zaměřovat na postihnutí a popis podoby ženské kriminality v Praze v období první republiky a na její odraz v denním tisku. Výzkum opře především o právě již zmíněný dobový (převážně pražský) tisk, na jehož základě se pokusí rekonstruovat podobu a fenomény kriminality žen a celkově ji charakterizovat. Autor se zaměří také na sociální strukturu delikventek a jejich postih, a sice na jejich původ, věk, druh a způsob páchání trestné činnosti, její lokalizaci, šetření, trestání i časové zasazení do období meziválečného. Pokusí se nalézt a podrobněji popsat případy trestné činnosti žen, jež jsou pro zkoumané místo a období typické. Při snaze o bližší nahlédnutí do samotné problematiky a při popisu podoby a fungování policie, četnictva, trestního práva, soudnictví, prostituce, tisku a prvorepublikové Prahy, bude čerpat zejména z odborné literatury.

Abstract (in English)

In his bachelor thesis, the author will focus on the prosecution and description of the form of female crime in Prague during the First Czechoslovak Republic and its reflection in the daily press. The research will be based mainly on the aforementioned contemporary (mostly Prague) press, on the basis of which the author will try to reconstruct the form and phenomena of female crime and to generally categorize it. The author will also focus on the social structure of female offenders, namely on their origin and age, and further also on the type and manner of committing the crime, its location, investigation, and punishment in the interwar period. The author will try to find and describe in more detail the cases of criminal activity of women that are typical for the examined place and period. When trying to get a closer look into the issue itself and when describing the form and functioning of the police, gendarmerie, criminal law, judiciary, prostitution, press and the Prague during the First Czechoslovak Republic, the author will draw mainly from academic literature.

Seznam zkratk

odd. - oddíl

PPŘ – Pražské policejní ředitelství

Obsah

Úvod.....	8
1. Praha.....	9
2. Vězeňství.....	12
2.1 Ženská trestnice Řepy.....	14
2.2 Pražská Fišpanka.....	16
3. Trestní právo	18
4. Policie	21
4.1 Policejní ředitelství v Praze.....	22
5. Četnictvo.....	24
6. Tisk první republiky	26
6.1 Lidové noviny.....	27
6.2 Expres	28
7. Zlodějky, kapsářky, podvodnice	29
7.1 Kapsářky	29
7.2 Zlodějky bytové	33
7.3 Zlodějky krámské.....	37
7.4 Podvodnice	41
8. Prostituce a prostitutky.....	49
8.1 Prostitutky jako pachatelky	52
8.2 Prostitutky jako oběti	54
8.3 Kuplířství a tajné nevěstince.....	56
9. Vražedkyně.....	60
9.1 Matky vražedkyně	60
9.2 Vražedkyně ostatní.....	62
Závěr.....	67
Seznam pramenů a literatury.....	68

Úvod

Ve své bakalářské jsem si dal za úkol postihnout ženskou prvorepublikovou kriminalitu v Praze a pokusit se vypátrat určité styčné body a fenomény, které by byly pro dané téma typickými.

Kriminalita je s lidskou společností spjata odnepaměti. Je příznačné, že ať už se jednalo o období starověku, středověku či současnosti, základní důvody k páchání zločinů byly prakticky vždy totožné. Nejčastějším motivem obvykle býval majetek, můžeme se ovšem ale také setkat se žárlivostí, náhlým vzplanutím emocí či mstou.

Praha coby centrum a metropole českého státu nesla s sebou rovněž zločinnost nejrůznějších druhů a typů, jako tomu bylo i u jiných velkých měst. V době první republiky se u ženské kriminality setkáváme nejčastěji se zlodějkami veškerého ražení, hlavně kapsářkami, bytovými zlodějkami a zlodějkami krámskými. Zajímavým typem majetkových deliktů byly rovněž podvodnice. Nelze opomenout ani prostitutky, která k ženám neochvějně patřila. Dalšími typy ženské kriminality byly například vražedkyně, kartářky, andělíčkářky nebo též žebračky a tulačky

Jelikož v době zadávání práce bujela světem prudce pandemie Covidu-19, rozhodl jsem se opřít výzkum o novinové články dostupné z digitálních knihoven. Protože ne všechny tisky jsou digitalizované, vycházel jsem především z Lidových novin, Expresu a Národních listů. Výzkum jsem prováděl metodou sondy, kdy jsem se pokusil ke každému níže popsanému druhu kriminality najít minimálně několik desítek různých článků ze zmíněných tiskovin a na základě jejich rozboru vytvořit závěry, které jsem v příslušných kapitolách podrobněji rozebral. Ve své práci jsem se snažil zaměřit na nejčastější typy delikventek, na které jsem v novinových člancích narazil. Zvláštní pozornost jsem pak věnoval zejména zlodějkám a podvodnicím, jelikož na toto téma jsem v odborné literatuře téměř nenarazil, nicméně samo o sobě je velmi zajímavým a bohatým.

1. Praha

S koncem první světové války a se vznikem nové republiky uprostřed Evropy roku 1918 se rovněž proměnila úloha Prahy, jež vděčně přijala úlohu stát se hlavním městem právě vzniknuvšího československého státu. Na tuto novou funkci, která jí byla svěřena, pojila se také potřeba města adekvátně zareagovat a přeměnit se tak ve skutečnou metropoli, která bude schopna plnit úlohy státoporné a reprezentativní, ve které budou existovat vhodné podmínky pro vznik a správný chod všemožných státních institucí a zařízení.

Asi nejkolosálnější změnou hned zpočátku dvacátých let bylo vytvoření tzv. Velké Prahy, které sestávalo z rozšíření z do té doby osmi městských částí na částí devatenáct. Tak se ke Starému Městu, Novému Městu, Malé Straně, Josefov, Vyšehradu, Hradčanům, Holešovicím-Bubnům a Libni připojily Vysočany, Karlín, Žižkov, Královské Vinohrady, Vršovice, Nusle, Podolí, Smíchov, Košíře, Břevnov a Dejvice, souhrnně označované jako Praha I.-XIX. Těchto devatenáct městských částí bylo soustředěno v dohromady třinácti městských obvodech. K úplnému sjednocení došlo v roce 1922, kdy se sen o Velké Praze konečně stává skutečností.¹

Tato *nová* Praha byla řízena jednotnou samosprávou, jejímž nejvyšším orgánem se stalo ústřední zastupitelstvo volené na čtyři roky, z něhož se další volbou určovala osoba primátora. Jeho jmenování do funkce stvrzoval prezident republiky.² Za období první republiky se v Praze vystřídali primátoři tři, a sice JUDr. Přemysl Šámal (1918-1919), JUDr. Karel Baxa (1919-1937) a PhDr. Petr Zenkl (1937-1939 a poté 1945-1946).

Roku 1919 proběhly první obecní volby devadesáti členů do městského zastupitelstva. Nejúspěšnějšími byli národní demokraté s 29 mandáty, za nimi pak strana socialistická a strana pokroková s 21 mandáty, sociální demokraté s 20 mandáty a lidovci s mandáty čtyřmi.³ Národní demokraté, i když s významným poklesem, uhájili prvenství i ve volbách roku 1923 s těsným závěsem socialistů a komunistů. V následujících letech národní demokracie slábla, na

¹ KÁRNÍK, Zdeněk, *České země v éře první republiky: Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*, Praha, 2017, s. 284-286. *Dějiny Prahy II.: Od sloučení pražských měst v roce 1784 do současnosti*, Litomyšl, 1998, s. 295.

² Do kompetencí ústředního výboru spadalo například také projednávání různých hospodářských záležitostí, zřizování obecních úřadů a ústavů, určování počtu a mezd obecních úředníků atd. Ze členů ústředního výboru vycházela rovněž městská rada, jejímž úkolem bylo mimo jiné jmenování nižších obecních úředníků aj. Jednotlivé obvody disponovaly také místními výbory, jež fungovaly jako orgány samosprávy. *Tamtéž*, s. 299.

³ Záhodno je ještě dodat, že v městském zastupitelstvu mělo své zástupce i německy hovořící obyvatelstvo. Sdružení německých občanských stran a němečtí národní socialisté získali 4 mandáty a němečtí sociální demokraté hlasy 2. *Tamtéž*, s. 291.

síle naopak nabírali socialisté, začátkem 30. let také strany krajní pravice a komunisté.⁴ Poslední volby do městského zastupitelstva proběhly roku 1938. V nich si drželi prvenství socialisté s 26 mandáty, o 9 méně měli komunisté. Nejvíce hlasů německých voličů získala Sudetendeutsche Partei s 3 mandáty.⁵

Dalším důležitým mezníkem v proměnách Prahy ve 20. a 30. letech byla mohutná výstavba. Se zřízením republiky se pojila již zmíněná potřeba umístění nově zastupitelských úřadů domácí i zahraniční provenience, institucí kulturních i vědeckých, generálních ředitelství firem aj. Část prostorů dokázaly poskytnout paláce na Malé straně například po zde dříve sídlící šlechtě, ovšem ty byly citelně nedostačující.⁶ Z nových staveb lze uvést kupříkladu budovu Legiobanky na Poříčí, Veletržní palác, Všeobecný penzijní ústav, sídlo Živnobanky, palác Adria, komplex ministerských budov s přilehlými Zítkovy sady anebo budovy Filosofické fakulty a fakulty Právnické Univerzity Karlovy.⁷ Došlo rovněž k masivní rekonstrukci Pražského hradu či k výstavbě Národního památníků na Vítkově, jež nelze opomenout také.⁸ Vznikají i nové obytné a vilové čtvrti v Dejvicích, na Hanspaulce, Na Babě či na Ořechovce.⁹

Touhám po rozvoji a pokroku neunikla ani doprava, která byla posílena výstavbou některých mostů (např. Libeňský nebo Trojský), výrazným rozšířením tramvajových linek i tzv. vozokilometrů či budováním dopravy autobusové, určené pro odlehlejší části hlavního města.¹⁰

Za důležité považuji zmínit se i o pražském obyvatelstvu. Sloučením okolních obcí disponovala rázem metropole zhruba 684 000 obyvateli, kteří byli soustředěni na 17 164 hektarech půdy. Nejvyšší hustota zalidnění připadala Josefovu, nejnižší naopak Krči a Lhotce.¹¹ V letech 1921 a 1922 se narodilo vždy cca 11 500 dětí, zemřelých bylo kolem 8 000, nicméně rozdíl mezi oběma čísly se postupem času snižoval. V roce 1929 bylo dokonce v Praze více zemřelých než nově narozených – tento trend přetrvával i do let následujících.¹² Přesto však se počet obyvatel Prahy zvyšoval, a to především díky migraci směrem do metropole, kterou na

⁴ Těmi byly s 11 hlasy Národní liga a Národní obec fašistická s hladem jedním. *Tamtéž*, s. 302.

⁵ *Tamtéž*.

⁶ *Tamtéž*, s. 309-310.

⁷ *Tamtéž*, s. 309-312.

⁸ *Tamtéž*, s. 313. Nutno zdůraznit, že výstavba zasáhla Prahu celkově velmi znatelně. K dalším lze připojit vytvoření nových nábřeží, rozšíření holešovického přístavu či jakéhosi zmodernění Václavského náměstí výstavbou mnoha paláců fungujících kupříkladu jako obchodní domy. *Tamtéž*, s. 311-313.

⁹ *Tamtéž*, s. 314-315.

¹⁰ KÁRNÍK, Zdeněk, *České země v éře první republiky: Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*, Praha, 2017, s. 294.

¹¹ Konkrétně na Josefově žilo 45 500 obyvatel na 1 km², naproti tomu v tehdejší Krči (před vybudováním Masarykových domovů) a Lhotce pouze cca 100 obyvatel na 1 km². *Tamtéž*, s. 286-287.

¹² Hlavním důvodem vyšší počtu zemřelých oproti nově narozeným byla velmi nízká porodnost. V roce 1933 to bylo pouze 11 nově narozených na 1 000 obyvatel. *Dějiny Prahy II.*, s. 303.

rozdíl od ostatních měst tvořily kromě dělnictva především vyšší společenské vrstvy.¹³ Nejvýraznější národnostní menšinu zaujímali Němci, kteří v roce 1930 tvořili zhruba 5 % obyvatelstva.¹⁴ Co se víry a vyznání týče, tak po konci 1. světové války dramaticky klesl počet lidí vyznání katolického,¹⁵ naopak řady evangelíků rostly. Se vznikem církve československé roku 1920 se velký počet věřících upíral právě sem.¹⁶ Výrazně též vzrostl počet lidí úplně bez náboženského vyznání, a sice z cca 2 500 osob v roce 1910 na 127 000 osob v roce 1921.¹⁷

¹³ Například úředníci, rentiéři apod. *Tamtéž*, s. 303-304.

¹⁴ *Tamtéž*, s. 305-306.

¹⁵ Oproti roku 1910 se snížil počet obyvatel katolického vyznání zhruba o 30 %. *Tamtéž*, s. 308.

¹⁶ V roce 1921 měla skoro 86 000 členů. *Tamtéž*, s. 309.

¹⁷ *Tamtéž*, s. 308.

2. Vězeňství

Podobně jako například v oblasti práva, byl i systém věznění a vězeňství přejat z dob rakouského mocnářství. Jednalo se o celý systém trestnic, věznic, polepšoven a donucovacích pracoven.¹⁸ Důležité je také zmínit trestní zákon č. 117 ř. z. z 27. května 1852,¹⁹ jinak zvaný též „stoletý“,²⁰ který v době svého vzniku podle francouzského vzoru poněkud moderněji upravoval dosavadní dělení deliktů z roku 1803 na zločiny a přestupky rozšířením o přečiny, a obecně redefinoval vše související s tehdejší podobou vězeňství.²¹ Toto se ovšem netýkalo slovenské části nové republiky, v které nadále zůstával v platnosti zákoník z roku 1878, jenž byl již několik desítek let užíván na uherském území tehdejší monarchie.²²

Mladý stát od svého vzniku usiloval o výraznější edukaci vězňů, kladl větší důraz na zapojení trestaných do různých pracovních procesů a zaměstnání, a celkově přistupoval k zařízením určeným pro omezení osobní svobody především jako k nástroji pro nápravu vězněných a po jejich propuštění na svobodu k pokud možno bezproblémovému zařazení provinilců do společnosti. To se projevilo lepším zásobováním vězeňských knihoven, pořádáním vzdělávacích přednášek, vznikem hudebních a pěveckých sborů nebo růstem počtu vězeňských modliteben různých církví. Mimoto, především v ústavech určených pro mládež, začaly se uplatňovat služby zkušených pedagogů a speciálních pracovníků.²³

Další důležitou změnou bylo především nově přerozdělování vězňů do jednotlivých cel nebo do zrovna rozšiřujících se specializovaných ústavů podle povahy trestanci spáchaných trestných činů.²⁴ Jedním z důvodů tohoto kroku byla dosavadní nepříliš úspěšná funkčnost

¹⁸ FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezprávi*, Praha, 2011, s. 417.

¹⁹ UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství v Čechách: Osudy význačných vězněných osobností, prožité ve významných dobách země českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*, Praha, 2006, s. 222.

²⁰ S mnoha úpravami totiž přežil až do roku 1950, kdy byl nahrazen novým trestním zákonem č. 86/1950 Sb. *Tamtéž*, s. 160.

²¹ Konkrétně mimo jiné rozlišoval například těžký žalář druhého stupně od žaláře stupně prvního, tuhé vězení od prostého, přesně definoval podobu trestání vězňů za různé prohřešky nebo předepisoval odění vězňů. U žen to v té době znamenalo nošení košile, spodničky, vrchních šatů, punčoch, střevců, čepce a šátku na krk, který svojí barvou promlouval k ostatním o zařazení trestané nebo trestaného do jedné z tzv. tříd, jež určovaly míru přísnosti vězeňského režimu, který byl odsouzené nebo odsouzenému určen. Srov. *Tamtéž*, s. 160-162.

SIMONOVÁ, Lenka, *Změny v trestním právu v první Československé republice* [online]. Brno, 2012 [cit. 2022-04-30]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. JUDr. Bc. Jaromír Tauchen, Ph.D., L.L.M.Eur.Int. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/348015/pravf_b/BP_Simonova_Lenka_TP_2012_uohmuegh.pdf, s. 10-11.

²² UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství v Čechách*, s. 222. S úpravou a sjednocováním vězeňských předpisů se začalo roku 1921. *Tamtéž*, s. 219.

²³ *Tamtéž*, s. 219.

²⁴ Do té doby byli trestaní rozdělováni do věznic podle místa pobytu, nikoliv podle povahy spáchaného deliktu. *Tamtéž*, s. 218.

věznic jako nápravných zařízení, jelikož se v mnohdy přeplněných celách setkávali naprostí nováčci kriminálního způsobu života s již zkušenými recidivisty, kteří se v tu chvíli stávali pro benjamínky často inspirací a studnicí vědomostí a zkušeností k páchání trestné činnosti. Tím tak postrádalo vězení smyslu nápravného zařízení.²⁵

V souvislosti s tím docházelo k vydávání nových vězeňských předpisů, domácích řádů pro trestnice a věznice anebo služebních řádů pro dozorce²⁶ a úředníky, které snahy o zkvalitnění stávajícího vězeňství neminuly rovněž.²⁷

Nutno také zmínit zákon o podmíněčném odsouzení a propuštění č. 562 Sb. vydaný roku 1919, jenž opět následoval ideu výchovy odsouzených a snažil se vyřešit problematiku přeplněných věznic,²⁸ a zákon č. 102 Sb. z roku 1929, který nařizoval zakládat pracovní kolonie coby jakýsi nový druh již existujících donucovacích pracoven.²⁹

K roku 1928 se na území Československa nacházelo dohromady pět trestnic pouze pro muže³⁰ a jedna trestnice pro ženy mladistvé i dospělé, která sídlila v Řepích u Prahy.³¹ V trestnicích byli vězněni odsouzení s délkou trestu od jednoho roku až doživotí. Dále pak dvě justiční polepšovny pro chlapce do jedenadvaceti let, jeden trestní přechodný ústav pro dlouhodobé trestance, 37 věznic při krajských soudech pro odsouzené s trestem trvajícím do 12 měsíců a 379 věznic při soudech okresních, kam byli umístováni delikventi s trestem v délce od 12 hodin do jednoho měsíce.³²

Nerad bych ovšem opomenul věznici krajského soudu v Praze na Pankráci. Ta se mimo svoji kapacitu, která činila zhruba 800 míst,³³ pyšnila vskutku zvláštním oddělením, a sice speciálním oddělením vězeňské nemocnice, do kterého byly z celé republiky soustřeďovány

²⁵ *Tamtéž*, 218-219.

²⁶ Podrobněji o vězeňském personálu in: *Tamtéž*, s. 219.

²⁷ FRANCEK, Jindřich, *Zločin a trest v českých dějinách*, Praha, 1999, s. 72.

²⁸ Zákon se ovšem v praxi příliš neosvědčil. *Tamtéž*, s. 72-73. FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezpráví*, s. 417-418.

²⁹ *Tamtéž*, s. 73.

³⁰ Konkrétně trestnice na Borech v Plzni, Leopoldov, Mírov, Kartouzy (dnešní Valdice) a trestnice v Ilavě. UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství v Čechách*, s. 220.

³¹ Sídlilo zde také oddělení pro mladistvé muže. ZDENĚK, Robin, *Vězeňství v první Československé republice* [online]. Brno, 2011 [cit. 2022-04-16]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. JUDr. Ladislav Vojáček CSc. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/ee4rb/DIPLOM.pdf>, s. 64.

³² *Tamtéž*, s. 64. Uhlík se v souvislosti s vězeními okresních soudů zmiňuje o trestu v délce od 1 do 12 měsíců, tedy stejném, jako tomu bylo u soudů krajských, ovšem podle mého názoru se zde jedná o chybu, jelikož mimo jiné sám u soudů krajských zmiňuje délku věznění odsouzených shodnou. Z toho důvodu zde uvádím údaj uvedený Zdeňkem. UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství*, s. 220-221. ZDENĚK, Robin, *Vězeňství v první Československé republice*, s. 64. Do věznic krajských a okresních soudů byli umístováni kromě odsouzených také prozatím vyšetřovaní. FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezpráví*, s. 417. Postupem let nápravných zařízení přibývalo, např. zřizování výchoven pro dívky roku 1936. UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství v Čechách*, s. 240.

³³ V nouzovém stavu byla schopna pojmout až 1169 vězňů. UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství v Čechách*, s. 237.

provinilé těhotné ženy a matky s nemluvňaty.³⁴ Odsouzené v nemocnici pobývaly po dobu devíti měsíců od porodu za podpory poskytované péče zde sloužícími ošetřovatelkami a odbornými lékaři.³⁵ Kromě již zmíněných existovaly také věznice skromnějších poměrů, mezi nimiž bychom našli vězení obecní, vězení policejní a policejní vězeňské místnosti. Tato zařízení byla určena pro držení osob na kratší dobu.³⁶

Ve třicátých letech bylo československé vězeňství v zásadě stabilizováno. Vděk patří především již od počátku správně zvolené koncepci, jež komplexně operovala se všemi vrstvami této oblasti. Zejména pak uvedení do praxe systému náprav delikventů, který dokázal úspěšně soustředit vězně do jednotlivých specializovaných věznic, přechodných ústavů, donucovacích pracoven, polepšoven a kolonií „trestníků“.³⁷ Dalším neméně důležitým aspektem bylo výrazné zkvalitnění vězeňského personálu, a to jak po stránce odborné, tak také morální.³⁸

Československé vězeňství prošlo od vzniku republiky viditelnou reformou a během zhruba dvaceti let se vyšplhalo na velmi vysokou úroveň snášející ta nejpřísnější měřítko.³⁹

2.1 Ženská trestnice Řepy

Trestnice v Řepích určená pro ženy a mladistvé dívky byla za první republiky jedinou svého druhu, ovšem její historie sahá zhruba do poloviny 19. století. Pozemek bývalé zemědělské usedlosti, která stála na místech budoucí trestnice před rokem 1860,⁴⁰ zakoupil řád Milosrdných sester sv. Karla Boromejského roku 1858 a ve zde nově vystavěné budově zřídil sirotčinec, do něhož byly umístěny zhruba čtyři stovky dětí.⁴¹ Ten ovšem fungoval pouze necelých pět let, jelikož se mezi chovanci rozšířilo tehdy obtížně léčitelné infekční onemocnění, a sice trachom.⁴²

³⁴ *Tamtéž*, s. 220.

³⁵ *Tamtéž*, s. 220-221, 238.

³⁶ *Tamtéž*, s. 237.

³⁷ *Tamtéž*, s. 236.

³⁸ *Tamtéž*.

³⁹ *Tamtéž*.

⁴⁰ *Tamtéž*, s. 176.

⁴¹ Zmíněný pozemek byl znám též jako tzv. Taicmanův dvůr. PEJČOCH, Ivo, *Masarykovy vražedkyně: Ženy, zachráněné v období první republiky prezidentskou milostí před trestem smrti*, Cheb, 2015, s. 10.

⁴² *Tamtéž*, s. 10. UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství v Čechách*, s. 176. Trachom je infekční onemocnění oka, jehož důsledkem hrozí následné oslepnutí.

Roku 1865 byla na místě sirotčince zbudována věznice, do níž byly umístěny dospělé odsouzené ženy ze Zemské donucovací pracovny na Hradčanech a nezletilé dívky z dalších donucovacích pracoven a polepšoven.⁴³

Boromejky působily nad zde trestanými ženami nejenom jako dohlížitelky, ale dbaly také o jejich hlubší výchovu a snažily se vězeňkyně připravit na snadnější vstup do normálního života po skončení trestu.⁴⁴ O tom mimo jiné svědčí náplň činností, které měly odsouzené plnit. Povinnosti sestávaly ze zajišťování a praní prádla, prací na polích a přilehlé zahradě, pletení, šití a vyšívání, vaření nebo opravy obuvi. Některé z nich se dokonce zúčastnily kopání příkopů pro uložení obecní kanalizace.⁴⁵

V Řepích bylo v průběhu první republiky vězněno průměrně na 200 žen, z nichž jednu desetinu měly tvořit dívky do jednadvaceti let a dvě třetiny měly být mladší čtyřiceti let. Ženy odsouzené na doživotí nikdy současně netvořily počet vyšší než patnáct trestaných.⁴⁶ Všechny ženy byly rozděleny do třech oddělení, a to vždy podle předpokladu jejich polepšení.⁴⁷

Na vězeňkyně dohlíželo vždy 30 až 40 řádových sester a maximálně 8 dozorců(!), kteří se soustřeďovali na ostrahu delikventek zejména ve venkovních prostorách.⁴⁸

Čísla z konce roku 1931 nám říkají, že náklady na jednoho trestance činily v průměru 12 korun za den, u nemocných odsouzenců na Mírově se částka vyšplhala až k 29 korunám. V případě žen vězněných v Řepích dosahovaly náklady 9,70 koruny.⁴⁹

Pro zajímavost ještě uvedme, že zde poslední roky života strávil jeden z nejznámějších zločinců českých dějin, Václav Babinský. Kongregací mu bylo poskytnuto ubytování a práce zahradníka. Po své smrti byl pohřben na vězeňském hřbitově nedaleko trestnice. Na stejném místě našlo místo posledního odpočinku i několik dalších žen, jež zastihla smrt při výkonu trestu v trestnici.⁵⁰

⁴³ *Tamtéž*. Do donucovacích pracoven byli v období první republiky umísťováni především tuláci, dále pak osoby dopustivší se majetkových deliktů ze zahálčivosti, lehkomyšlnosti nebo hrubé zjištnosti. Zemské donucovací pracovny se vyskytovaly v Praze, Pardubicích, Kostomlatech nad Labem, Brně, Šumperku a Znojmě. Polepšovny a vychovatelny byly určeny pro mladistvé pachatele. Například v Mikulově existoval Polepšovací a trestní ústav pro delikventy do 20 let s trestem vězení delším 6 měsíců. Zemských polepšoven a vychovatelem se v Čechách a na Moravě vyskytovalo dohromady 8, přičemž 3 byly určeny pro dívky. *Tamtéž*, s. 236, 240.

⁴⁴ PEJČOCH, Ivo, *Masarykovy vražedkyně*, s. 10.

⁴⁵ UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství v Čechách*, s. 177. Odsouzené šily mimo další také spodní a ložní prádlo pro vězeňské potřeby. *Tamtéž*, s. 222.

⁴⁶ *Tamtéž*, s. 242. Kukla se zmiňuje, že při jeho návštěvě se v Řepích doživotně odsouzených nacházelo šestnáct. Konkrétně: „V zemi je přes půl třetího sta trestanek. (...) Mezi všemi máme 16 odsouzených doživotně. Vraždily.“ KUKLA, Ladislav Karel, *Konec bahna Prahy: Díl druhý*, Praha, 1927, s. 255.

⁴⁷ Konkrétně na delikventky s malou pravděpodobností polepšení, na ženy s již pravděpodobným polepšením a konečně na prvotrestanky. UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství v Čechách*, s. 242.

⁴⁸ *Tamtéž*.

⁴⁹ *Tamtéž*, s. 222.

⁵⁰ PEJČOCH, Ivo, *Masarykovy vražedkyně*, s. 11-12.

2.2 Pražská Fišpanka

„Nejlehčí delikventy, tuláky, žebráky pohltí městská věznice „Fišpanka“.“⁵¹

Městská věznice v Praze, jinak zvaná též jako „Fišpanka“,⁵² byla z mého pohledu vcelku zajímavým zařízením s ne příliš jednotnou koncepcí. Vznikla v místech dnešních ulic Pod Slovany a Trojské jako reakce na vydání nového Pražského obecního řádu z roku 1850, díky kterému pražský magistrát přišel o právo vyšetřovat, soudit a věznit pachatele závažnějších trestních činů, a založením městské policie, na jejíž bedra naopak přešly některé záležitosti spadající doposud pod policii státní.⁵³

Úkolem Fišpanky bylo jednak věznění osob s tresty v délce od několika málo hodin po maximálně 14 dnů,⁵⁴ zadržování lidí s dosud nejasnou domovskou příslušností, shromažďování a držení tzv. hnanců, kteří zde čekali na „postrk“, jenž je měl dopravit do jejich domovských obcí, sběr neregistrovaných prostitutek, opilců nebo věčných tuláků a celkově soustředování lidí všemožných menších prohřešků. Nefungovala ovšem pouze jako vězení, ale také jako jakýsi útulek a humanitární pomoc nejruznějším chudákům s všelijakými nešťastnými životními osudy, které nicméně bývalo často zneužíváno.⁵⁵ Jednalo se tedy o vězení, v němž byli zadržováni na krátkou dobu pachatelé drobných deliktů a incidentů, a zároveň o jakousi útulnu, která poskytovala přístřeší a základní pomoc žebrákům nebo lidem bez domova.

Po první světové válce fungovala Fišpanka i nadále, ovšem stavba v průběhu dalších let pomalu pustla a pozvolna upadala v zapomnění. Dokladem jsou i fotografie ze 30. let minulého století, na kterých již budova věznice postrádá střechu, její zdi jsou pobořené a jeden z posledních objektů starého Podskalí tak postupně chátrá.⁵⁶

S Fišpankou se poměrně často setkáváme také v denním tisku, kde jí jsou věnovány v průřezu let první republiky desítky článků převážně třicátých let.⁵⁷ Zajímavé jsou v novinách zmiňovaná čísla o zde shromažďovaných osobách. Například *Expres* 12. prosince 1933 referuje, že v listopadu téhož roku prošlo věznicí celkem 344 osob, z nichž postrkem jich

⁵¹ KUKLA, Ladislav Karel, *Konec bahna Prahy: Díl druhý*, s. 234.

⁵² Přezdívka vznikla vzpomínkou na objekt, v němž později Fišpanka fungovala a jenž byl Prahou zakoupen roku 1862. V objektu dříve docházelo k úpravě velrybích kostic v různé galanterní výrobky. Právě podle suroviny, ze které byly výrobky zhotovovány a již se poněkud nepřesně říkalo „fischbein“, zrodil se onen zkrácený název pro Městskou věznici. UHLÍK, *Historie věznění a vězeňství v Čechách*, s. 173.

⁵³ *Tamtéž*.

⁵⁴ Například pytláci lovíci ryby, neplatiči nájemného aj. *Tamtéž*.

⁵⁵ *Tamtéž*, s. 173-175.

⁵⁶ *Tamtéž*, s. 176.

⁵⁷ Uvedme například *Národní listy* nebo *Expres*.

odesláno bylo 238.⁵⁸ Toto číslo tvořilo 217 mužů a 21 žen. Článek v případě žen hovoří hlavně o prostitutkách a zlodějkách (zejména tzv. krámských).⁵⁹ Nutno ovšem podotknout, že „*hnanecké komisařství hlavního města Prahy*“⁶⁰ sídlilo v této době již na nové adrese v náhradních budovách ve Vysočanech.⁶¹

⁵⁸ *Expres*, polední vydání, VI. ročník, č. 281, Praha, 1933, s. 3.

⁵⁹ Dobové označení pro zloděje a zlodějky, kteří se specializovali na krádeže uvnitř různých krámů a obchodů. Jsou například zmiňováni opět v *Expresu* ze 23. února 1935, a sice slovy: „*Jsou to krámští zloději a zlodějky, kteří navštěvují pražské obchody a zatím co jeden z nich (chodí pravidelně dva pohromadě) dává si předkládat spoustu zboží, aniž by něco koupil, druhý odcizí některé ze zboží na pultě a ukryje pod plášť nebo do aktovky.*“ *Expres*, VIII. ročník, č. 46, Praha, 1935, s. 3.

⁶⁰ *Expres*, polední vydání, VI. ročník, č. 281, Praha, 1933, s. 3.

⁶¹ *Tamtéž.*

3. Trestní právo

4.

Jak již bylo výše zmíněno, i oblast práva, v tomto případě trestního, přecházela do první republiky z již zavedených struktur monarchie. Opět se zde setkáváme s trestním zákoníkem č. 177/1852 ř. z., který s určitými úpravami a doplňky zůstal platný po celé období 20. a 30. let minulého století.⁶² Existovaly sice reálné snahy o zavedení nového trestního zákona, který by byl jednotný pro území celého Československa, avšak nikdy se je nepodařilo z různých důvodů zcela dokončit a převést v praxi. Posledním takovým pokusem bylo vytvoření Osnovy trestního zákona z roku 1937, která však právě zůstala nerealizována díky následnému mnichovskému okleštění republiky a na ni později navazující okupaci.⁶³

Úprav a dodatků nejen v oblasti trestního práva bylo hned několik. Docházelo k vydávání řady tzv. vedlejších zákonů trestních, ovšem orientace v nich byla v některých případech značně nelehká z důvodů mnohdy nesnadného rozlišení toho, který z předpisů z období rakouskouherského je stále platný a který již nikoliv.⁶⁴ Mezi takovéto úpravy a dodatky v oblasti trestního práva bychom mohli kupříkladu zařadit zákon č. 269/1919 Sb. o padělání peněz a cenných papírů, zákon č. 562/1919 Sb. o zavedení podmíněčného odsouzení a podmíněčného propuštění,⁶⁵ zákon č. 309/1921 Sb. proti útisku a na ochranu svobody ve shromážděních, zákon č. 241/1922 Sb. o potírání pohlavních nemocí včetně odstranění

⁶² FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny zemí Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezprávi*, s. 418-419. Týkalo se také neměnného rozlišení kriminálních deliktů na zločiny, přečiny a přestupky. Zásadní rozdíl v kvalifikaci deliktů hrála úmyslnost. Pro delikty považované za zločiny byla rozhodující právě ona úmyslnost spáchaného činu, dosl. „*potřebí jest zlého úmyslu*“. Zločin se mohl trestat trestem smrti nebo odnětím svobody. U přečinů a přestupků se v potaz brala rovněž možnost nedbalosti. KRATOCHVÍLOVÁ, Martina, *Postavení ženy na Plzeňsku ve druhé polovině 19. a na počátku 20. století v českém a evropském kontextu*, Plzeň, 2017, s. 144. UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství v Čechách*, s. 160. Samotné rakouské a uherské právo bylo převzato zákonem č. 11/1918 Sb. SIMONOVÁ, Lenka, *Změny v trestním právu v první Československé republice*, [cit. 2022-04-30], s. 20.

⁶³ Jako příklad uveďme ještě Osnovy trestního zákona z let 1921 a 1926 a Osnovu trestního řádu z roku 1929. CÍSAŘOVÁ, Dagmar – FENYK, Jaroslav, *Meziválečné trestní právo a věda trestního práva v Československu*, in: MALÝ, Karel – SOUKUP, Ladislav (edd.), *Československé právo a právní věda v meziválečném období a jejich místo ve střední Evropě: Svazek 2*, Praha, 2010, s. 822-830.

⁶⁴ SIMONOVÁ, Lenka, *Změny v trestním právu v první Československé republice*, [cit. 2022-05-02], s. 22.

⁶⁵ Tento zákon představoval pro českou část republiky novinku. Jeho zavedením se cílilo především na funkci výchovnou, ovšem v praxi se v tomto ohledu příliš neosvědčil. *Tamtéž*, s. 24.

prostitute,⁶⁶ zákon č. 50/1923 Sb. na ochranu republiky,⁶⁷ zákon č. 31/1929 Sb. upravující otázky trestů v případě škody vyšší 1 000 korun,⁶⁸ zákon č. 48/1931 Sb. o trestním soudnictví nad mládeží,⁶⁹ zákon č. 108/1933 Sb. na ochranu cti⁷⁰ nebo zákon č. 91/1934 Sb. o ukládání trestu smrti a doživotních trestech.⁷¹ Považuji za důležité zmínit se o trestu smrti v souvislosti s odsouzenými ženami. Za celé období první i druhé republiky bylo popraveno 21 osob, ovšem prezidentskou milostí bylo od popraviště osvobozeno 422 osob odsouzených k trestu smrti civilními soudy a 23 osob soudy vojenskými. Žena nebyla popravena ani jediná, přičemž jich k trestu smrti bylo odsouzeno prvoinstančním soudem a poté i Nejvyšším soudem celkem 65.⁷²

Ani struktura soudů se oproti rokům dřívějším zásadněji nemění. Z hlediska trestního práva zůstávají v hierarchii soudů nejnižší postavené soudy okresní, jejichž náplní práce je

⁶⁶ Zkrácené zvaný též jako tzv. aboliční zákon. Jednalo se o přelomový bod dosavadního řešení prostituce. Zákon rušil reglementační nařízení týkající se prostituce z let 1852-1916 (např. povinnost registrace prostitutek a nutnost vlastnit tzv. žluté knížky), zakazoval zřizování a udržování nevěstinců, které bylo podle § 14 trestáno jako kuplířství, naopak vědomé rozšiřování pohlavních chorob zůstávalo i nadále trestné. Prostituce byla trestná pouze v případě, porušovala-li veřejnou mravnost nebo veřejné zdraví. Zmiňuji zde pouze nejdůležitější změny, podrobněji in: LENDEROVÁ, Milena, *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*, Praha, 2002, s. 42-61. JANČÍK, Drahomír, *Prostituce v českých zemích v období první republiky*, in: SKŘIVAN, Aleš – ŠTEMBERK, Jan (a kol.), *Cestami hospodářských dějin*, Praha, 2020, s. 242-264. SCHELLE, Karel (ed.), *Velké dějiny zemí Koruny české: Tematická řada: Právo*, Praha, 2017, s. 547-548.

⁶⁷ Byl vydán jako reakce na úspěšný atentát spáchaný na ministroví financí Aloisu Rašínovi. Fakticky omezoval občanská práva, řešil úklady o republiku, její poškozování, útoky na ústavní činitele vč. urážky prezidenta, ohrožování míru a obecné bezpečnosti. S přihlédnutím na přitěžující okolnosti hrozil delikventovi až doživotní trest, pokuta do výše 500 000 korun a zabavení majetku. FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny zemí Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezpráví*, s. 419-420.

⁶⁸ Konkrétně přestupky podle §§ 460, 461, 464 rakouského trestního zákona a přečiny podle §§ 356, 359, 370, 380, 402 uherského trestního zákoníku byly v tomto případě trestány tuhým vězením se spodní hranicí čtrnácti dní. SIMONOVÁ, Lenka, *Změny v trestním právu v první Československé republice*, [cit. 2022-05-02], s. 25.

⁶⁹ Jeho idea byla opět směřována především k výchově, trest měl mít v první řadě funkci výchovnou a nápravnou. Nově byl rovněž zaveden pojem „mladiství“. Jednalo se o osoby, které dovršily věku 14 let, ale nedosáhly rovněž věku 18 let. *Tamtéž*. CÍSAŘOVÁ, Dagmar – FENYK, Jaroslav, *Meziválečné trestní právo a věda trestního práva v Československu*, s. 830-831.

⁷⁰ Reagoval na nedostatečný zákon č. 124/1924 Sb. Kvalifikoval čtyři skupiny deliktů pod pojmy „urážka“, „pomluva“, „utržení na cti“ a „výčitka trestního stíhání nebo trestu. Týkal se jak osob fyzických, tak také právnických. KONČELÍK, Jakub – VEČEŘA, Pavel – ORSÁG, Petr, *Dějiny českých médií 20. století*, Praha, 2010, s. 33-34. SIMONOVÁ, Lenka, *Změny v trestním právu v první Československé republice*, [cit. 2022-05-02], s. 31-32.

⁷¹ Při jmenování zmíněných zákonů vycházím ze seznamu Simonové, která o většině zmíněných podrobněji referuje in: *Tamtéž*, s. 24-32.

⁷² Všechny odsouzené ženy dostaly milost prezidenta republiky. Ve většině případů se jednalo o Tomáše G. Masaryka, pouze dvě odsouzené dostaly milost za prezidentování Edvarda Beneše. Za velmi důležité považuji zmínit, že v případě trestů smrti docházelo k významným rozdílům mezi muži a ženami, a sice že i pachatelky mimořádně brutálních zločinů či několikanásobné vražedkyně výkonu trestu smrti unikly na rozdíl od některých mužů, jejichž činy postrádaly stejnou závažnost. To lze přisoudit obecnému trendu doby (zde míním např. emancipační procesy žen) a především postavě samotného Masaryka, pro něhož byla představa popravu ženy pravděpodobně naprosto nemyslitelná. Rovněž bych rád zmínil, že podobný přístup zaujímal také rakouský císař v 19. století, ve kterém se především ženy mohly téměř s jistotou spolehnout na udělení císařské milosti rovněž. U celkového čísla 65 odsouzených žen k trestu smrti prvoinstančním soudem a poté i Nejvyšším soudem vycházím ze seznamu žen, o kterých píše Pejčoch. Celkové číslo odsouzených žen k trestu smrti bylo vyšší, avšak ne ve všech případech rozsudek potvrdil i Nejvyšší soud. PEJČOCH, Ivo, *Masarykovy vražedkyně*, s. 5-7, 16-17. KRATOCHVÍLOVÁ, Martina, *Postavení ženy na Plzeňsku ve druhé polovině 19. a na počátku 20. století v českém a evropském kontextu*, s. 156.

řešení přestupků.⁷³ Roli prvoinstančních soudů hrají i nadále krajské soudy sborové, které se mimo přestupky zaobírají také přečiny a zločiny.⁷⁴ Následují soudy druhé stolice, tzv. vrchní soudy zemské, které sídlily v Praze a v Brně. Nejvyšší soud zřízen roku 1918 se sídlem v Praze a poté od roku 1919 v Brně plnil, podobně jako v letech rakouskouherských, tzv. funkci zrušovací, právě například při řešení rozsudků trestu smrti.⁷⁵ Roku 1928 dochází ke sjednocení soudů, kdy se sborové soudy specializují na jednotlivé oblasti a dělí se označením na trestní, civilní, obchodní nebo exekuční. Druhou instancí představují nadále tak soudy vrchní.⁷⁶ Jistě zajímavým soudem byl Státní soud zřízený při brněnském Nejvyšším soudu, který fungoval mezi lety 1923 a 1935 (jeho kompetence následně přecházejí na vrchní soudy) a jehož úkolem bylo řešení deliktů souvisejících s již zmiňovaným zákonem na ochranu republiky.⁷⁷ Se zákonem o trestním soudnictví nad mládeží vznikají tzv. soudy mládeže. Pro odsouzené mladistvé platí nižší trestní sazby, přičemž jimi spáchaná provinění řešili soudci mládeže při okresních soudech, a přečiny a zločiny senáty mládeže při krajských soudech.⁷⁸ Existovaly rovněž soudy kmetské projednávající záležitosti urážlivého počínání tisku nebo soudy mimořádné⁷⁹ fungující v prvních letech nové republiky jako reakce na např. nesnadnou potravinovou poválečnou situaci ve státě.⁸⁰

⁷³ FRANCEK, Jindřich, *Zločin a trest v českých dějinách*, s. 69. FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezpráví*, s. 402.

⁷⁴ *Tamtéž*, s. 402, 412. Za zmínku rovněž stojí zemský soud trestní v Praze, který byl zřízen roku 1919 a v činnost uveden v roce 1920. Plnil rovněž funkci prvoinstanční. FRANCEK, Jindřich, *Zločin a trest v českých dějinách*, s. 70.

⁷⁵ FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezpráví*, s. 402-403, 412.

⁷⁶ *Tamtéž*, s. 412-413.

⁷⁷ *Tamtéž*, s. 413.

⁷⁸ *Tamtéž*.

⁷⁹ Cenové soudy lidové či lidové soudy pro trestání lichvy.

⁸⁰ *Tamtéž*.

4. Policie

„Podle dnešního práva nazýváme policií činnost vrchnostenskou směřující k tomu, aby nebezpečí a škody hrozící veškerenstvu byly odvráceny.“⁸¹

Situace stavu policie po vzniku první republiky byla poněkud neutěšená. Z důvodu absence pevné struktury státní policie (na rozdíl od četnictva), jejíž úlohy byly doposud svěřeny převážně policii obecní, přebíral nový stát po rozpadnutí se monarchii pouze policejní ředitelství v Praze a Brně, policejní komisařství v Plzni a Moravské Ostravě, a pohraniční policejní komisařství v Podmoklech,⁸² Chebu a Bohumíně. Tyto policejní úřady disponovaly v okamžiku převzetí státem 1 881 zaměstnanci.⁸³ Na nedostatečnou síť státních policejních úřadů reagovala vláda vydáním zákona č. 165/1920 Sb., který měl zajistit jejich rozšíření.⁸⁴ Policejní ředitelství byla podřízena zemskému prezidentovi a policejní komisařství podléhala okresnímu hejtmanovi, přičemž funkci nejvyšší instance plnilo Ministerstvo vnitra.⁸⁵ Agenda státních policejních úřadů sestávala mimo jiné z péče o zachování veřejné bezpečnosti, pořádku a pokoje, řešila záležitosti tiskové, shromažďovací či spolkové. Úřady se zabývaly rovněž dohledem nad hostinci, veřejnými místnostmi nebo mravnostními záležitostmi.⁸⁶ Zákon č. 230/1922 Sb. rozděloval příslušníky sborů stráže bezpečnosti na uniformované a neuniformované, přičemž uniformovaní měli na starost strážní a pořádkové služby, neuniformovaní pak úkoly zpravodajské, vyšetřovací a pátrací.⁸⁷

Ve třicátých letech v souvislosti s rostoucím napětím v Evropě, které představovalo hlavně tehdejší nacistické Německo, docházelo k masivnímu posilování policejních složek. Zvyšovaly se stavy počtu policistů, na sklonku povolna skomírajícího života první republiky vznikla další dvě policejní ředitelství a několik desítek dalších jiných policejních úřadů. Většina z nich byla dislokována právě v rizikových pohraničních oblastech státu.⁸⁸

⁸¹ LAŠTOVKA, Karel, *Československé správní právo: Část zvláštní: I. Díl*, Praha, 1936, s. 43.

⁸² Oblast dnešního Děčína.

⁸³ Srov. KOLÁŘ, Ondřej, *Státní pořádkové složky na Chebsku v době první Československé republiky*, Praha, 2016, s. 26. MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva II.: Československá republika (1918-1939)*, Praha, 1999, s. 21.

⁸⁴ FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezpráví*, s. 414-415.

⁸⁵ MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva II*, s. 21.

⁸⁶ *Tamtéž*. Úkoly obecních policií bývaly velice pestré, a to především díky určitým specifikům každých jednotlivých obcí. Obecní či městská policie dohlížela převážně na udržování veřejného pořádku, tedy bezpečí občanů a jejich majetku, dodržování nočního klidu apod. *Tamtéž*, s. 42-43. PEJČOCH, Ivo, *Masarykovy vražedkyně*, s. 15.

⁸⁷ FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezpráví*, s. 415.

⁸⁸ KOLÁŘ, Ondřej, *Státní pořádkové složky na Chebsku v době první Československé republiky*, s. 27.

4.1 Policejní ředitelství v Praze

Pražské policejní ředitelství (PPŘ) bylo největším státním policejním úřadem se sídlem v dnes již proslulé Bartolomějské ulici. V roce 1926 sestávalo z několika oddělení, přičemž nejdůležitějším z hlediska kriminální služby bylo Oddělení pro veřejnou bezpečnost (také známé jako tzv. „čtyrka“).⁸⁹ Pod něj spadalo železniční odd., poštovní odd., odd. pro stíhání padělatelů platidel, odd. pro stíhání kapesních zlodějů a lupičů pokladen, mravnostní odd.,⁹⁰ evidenční odd., zjišťovací odd. a ústřední ohlašovací úřad obyvatelstva.⁹¹

Roku 1928 disponovalo PPŘ celkem 2 272 muži uniformované stráže. V bezpečnostním oddělení byl stav neuniformovaných příslušníků zvýšen ze 40 na 113 mužů.⁹² Službu členové oddělení vykonávali vždy na určitém jim přiděleném území a ve speciálních oddílech zaměřených na určitý typ pachatelů (zloději, kasaři, poštovní loupežníci, padělatelé peněz atd.).⁹³ Považuji za nutné zmínit, že v Praze i přes rostoucí kriminalitu byly počty neuniformovaných policistů (detektivů) velmi nízké. Kupříkladu pro Žižkov, Jarov a Vackov, kde žilo okolo 90 000 lidí, bylo přiděleno pouze 5 detektivů. Práce neuniformované stráže „čtyrky“ byla časově i náplní povinností velice náročná a s přihlédnutím na ostatní služební nároky a jiné náklady se službou spojené i finančně nedostatečně ohodnocená.⁹⁴

Roku 1929 došlo při PPŘ ke zřízení Všeobecné kriminální ústředny, která působila zejména na území Velké Prahy. Náplní práce nového úřadu bylo vedení přehledu zločinců s širším místem působnosti, zločinců specialistů nebo zločinců nebezpečných. Ústředna rovněž

⁸⁹ Organizační schéma Policejního ředitelství v Praze v tomto roce vypadalo následovně: Prezidium, Zpravodajské odd., Hospodářský úřad, Podací protokol, Spisovna, Výpravna, Přihlašovací úřad, Vyživovací komise, Korespondenční odd., Tiskové a spolkové odd., Dopravní odd., Pasové odd., Oddělení pro hudební záležitosti, Oddělení pro veřejnou bezpečnost, Zbrojní pasy, Divadelní odd., Oddělení sociální péče a Lichevní úřad. MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva II*, s. 22. O přezdívce bezpečnostního oddělení „čtyrka“ referuje *Expres in: Expres*, II. ročník, č. 291, Praha, 1929, s. 2.

⁹⁰ Mravnostní oddělení bylo z hlediska ženské kriminality obzvláště specifické. Fungovalo mimo jiné především jako centrální úřad pro potírání obchodu s dětmi a ženami. *Tamtéž*. Mravnostní policie řešila kupříkladu pornografii (dosl. „vystavování a rozšiřování necudných obrazů a děl“), prostituci (v souvislosti s prostitucí především hledání a potírání tajných nevěstinců, které byly již zmíněným tzv. aboličním zákonem č. 241/1922 Sb. zrušeny a jejich provozování se kvalifikovalo a trestalo jako kuplířství) a obchod se ženami, opilství (policie zakročovala zejm. proti **opilcům** budícím veřejné pohoršení, narušujícím veřejný pořádek atp.) nebo také týrání zvířat. LAŠTOVKA, Karel, *Československé správní právo*, s. 118, 128-133.

⁹¹ MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva II*, s. 22.

⁹² *Tamtéž*.

⁹³ *Tamtéž*, s. 22-23.

⁹⁴ Okénko do dějin kriminalistiky - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2022 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 09.05.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

soustředila veškeré zprávy bezpečnostních orgánů týkajících se těchto delikventů. Přebrala také některé úlohy dříve spadající pod jiné součásti PPŘ.⁹⁵

⁹⁵ Např. Ústřední daktyloskopická stanice, Právní oddělení, Oddělení pro srovnávání a zkoumání písma, Ústředna pro potírání obchodu se ženami a dětmi nebo Oddělení ku zjišťování totožnosti. *Tamtéž*, s. 31.

5. Četnictvo

Podobně jako v případě policie přejala nově vzniklá republika z rakouskouherského mocnářství i struktury četnictva. Zhruba měsíc spadalo četnictvo pod Ministerstvo národní obrany, nicméně od listopadu roku 1918 již náleželo Ministerstvu vnitra.⁹⁶ Zákonem č. 299/1920 Sb. nabylo četnictvo definitivní podoby své organizační struktury, roku 1928 zákonem č. 28/1928 Sb. došlo ještě k dalším úpravám.⁹⁷ Nejvyšší instancí po Ministerstvu vnitra byl úřad Generálního velitele četnictva.⁹⁸ Jemu podléhala zemská četnická velitelství v Praze, Brně, Opavě (do r. 1928), Bratislavě a Užhorodu,⁹⁹ těm pak četnická oddělení, která působila vždy na rozloze několika okresů.¹⁰⁰ Každý okres disponoval vlastním okresním četnickým velitelstvím.¹⁰¹ Nejnižším článkem struktury byly samotné četnické stanice.¹⁰² V průběhu 20. a zejména 30. let první republiky přibývaly další specializované stanice či útvary četnictva. Těmi byly například četnické eskortní stanice (1922), četnické pátrací stanice (1928),¹⁰³ četnické pohraniční kontrolní stanice (1931), četnické pohotovostní oddíly (1933),

⁹⁶ Ministerstvo národní obrany tento krok neslo nelibě. V roce 1919 se pokoušelo získat četnictvo zpět do své kompetence, avšak kvůli odporu Ministerstva vnitra neúspěšně. Ministerstvu národní obrany nakonec zbývalo pouze oprávnění zasahovat do výzbroje četnictva. *Tamtéž*, s. 52, 74. KOLÁŘ, Ondřej, *Státní pořádkové složky na Chebsku v době první Československé republiky*, s. 28.

⁹⁷ FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezprávi*, s. 415.

⁹⁸ Funkce zřízena roku 1918. Generální velitel četnictva byl jmenován prezidentem republiky. Mezi jeho úkoly patřilo řízení výcviku důstojníků, kontrola činnosti zemských četnických velitelství, navrhoval důstojníky na povýšení, staral se o jejich přemístování či penzionování, uděloval jim dovolené a povolení k sňatku. Zodpovídal se Ministerstvu vnitra. MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva II*, s. 53.

⁹⁹ Zemská četnická velitelství měla na starost vojenské, hospodářské a správní záležitosti v místě svého působení. Zabývala se rovněž péčí a edukací četníků, také jejich dovolenými a žádostmi k sňatku, kontrolou podřízených útvarů apod. *Tamtéž*, s. 54.

¹⁰⁰ Povinnostmi velitelů četnických oddělení bylo kupříkladu vykonávat vojenský dohled, dbát na udržování kázně a edukaci četníků, kontrolovat podřízené útvary apod. Jedno četnické oddělení zahrnovalo v průměru 3-4 okresní četnická velitelství. *Tamtéž*, s. 56.

¹⁰¹ Velitel okresního četnického velitelství se staral o řízení a kontrolu činností sobě podřízených četnických stanic. Zabýval se rovněž o chování, způsobilost a všeobecnou znalost služebních záležitostí četníků. *Tamtéž*, s. 56-57.

¹⁰² Působily vždy uvnitř jednoho určitého politického okresu (až na výjimky udělované Ministerstvem vnitra), obsáhly obvykle území 4-5 obcí. V čele četnické stanice (opět až na výjimky) stál zpravidla četník v hodnosti vrchního strážmistra. Jeho úkolem bylo řídit chod stanice, vyučovat podřízené četníky, kontrolovat jejich výkon ve službě, jejich spolehlivost apod. Jeho povinností bylo rovněž řídit chod stanice, rozdělovat služby mezi jednotlivé podřízené četníky apod. *Tamtéž*, s. 57-58.

¹⁰³ Existovaly v obvodech krajských soudů, působily v obvodech několika okresních četnických velitelství. Zabývaly se a řešily obtížnější trestné činy ve spolupráci s místními četnickými stanicemi, vedly evidence trestných činů a cikánů, prováděly objížďky (zejm. preventivní a kontrolní) motorovým kolem nebo výjimečně vypomáhaly bezpečnostní službě, bylo-li třeba. *Tamtéž*, s. 59-63. FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezprávi*, s. 416.

četnické silniční kontrolní stanice (1935) nebo dokonce četnické letecké hlídky (1935). Za zmínku rovněž stojí vznik tzv. Ústředního četnického pátracího oddělení.¹⁰⁴

Četnictvo první republiky bylo jakýmsi vojensky organizovaným strážním sborem, jehož úkolem bylo zejm. dbát na dodržování veřejného pořádku a bezpečnosti. Fungovalo ovšem také jako orgán politické státní správy přímo podléhající právě Ministerstvu vnitra. Mezi běžné povinnosti četnictva patřilo zamezování provádění trestné činnosti, a proběhla-li, tak její šetření a oznámení příslušným úřadům, napomínání nebo zatýkání osob překračujících zákon, ochrana majetku a zdraví občanů, zadržování vojenských zběhů a osob vyhýbajících se vojenským odvodům a jejich následné předání příslušným úřadům či dohlížení na stav veřejných zařízení. Jako méně obvyklé služby, kterými se četnictvo zabývalo, lze zmínit kupříkladu eskortování vězňů, vykonávání různých zvláštních vrchnostenských nařízení, řešení dopravních přestupků apod.¹⁰⁵

Četníci měli zakázanou činnost v politických stranách, později i členství ve sportovních a jiných zájmových organizacích. Oženit se mohli až po odsloužení čtyř let a dosažení 30 roků života, nicméně i přesto jim mohlo být ve sňatku zabráněno v případě, kdy by svatba ohrožovala zájmy či pověst četnictva.¹⁰⁶

¹⁰⁴ Původně název Četnické oddělení. Vzniklo při Pražském policejním ředitelství roku 1922. Provádělo službu daktyloskopickou, evidovalo zločince například i dle jejich specializace, evidovalo potulné cikány, podílelo se na pátrání po hledaných osobách, zabývalo se novými kriminalistickými metodami apod. Záměrem bylo posílení a zkvalitnění pátrací služby četnictva. Roku 1928 se osamostatňuje a mění svůj název na Ústřední četnické pátrací oddělení. Velmi se osvědčilo. *Tamtéž*. MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva II*, s. 58-59.

¹⁰⁵ *Tamtéž*, s. 76-77.

¹⁰⁶ *Tamtéž*, s. 74.

6. Tisk první republiky

Noviny a tiskoviny obecně byly bezpochyby nejrozšířenějším a nejdůležitějším druhem médií a zároveň tak i zdrojem informací pro (nejen) československý lid. Se vznikem první republiky maximalizují noviny svoji expanzi a jsou kvalitnějšími. Tomu nahrává také vzestup sociálních vrstev, kulturní i intelektuální rozmach společnosti a obecně uvolněnější atmosféra nové demokracie v srdci Evropy.¹⁰⁷

Novinový tisk lze rozdělit do několika základních skupin, a sice na tisk stranický, nezávislý a bulvární. Stranický tisk následně pak podle politických stran a směrů. U České národní demokracie to byly Národní listy a večerník *Národ*, mimo Prahu pak plzeňský *Český deník* nebo přerovský *Obzor*. Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská disponovala *Reformou* (od roku 1932 *Národní střed*) či *Novým deníkem* (do roku 1924 *Nový večerník*). Z mimopražského lze uvést kupříkladu *Československý deník* (od 1932 *Moravský deník*). Zřejmě nejdůležitějšími novinami agrárníků byl *Venkov*, v Brně pak *Svoboda* nebo *venkovský Lidový deník*. Bulvárnější noviny zastupoval *odpoledník Večer*. Pod Československou stranou lidovou vycházel pro pražské čtenáře *Pražský večerník* či *venkovský Lid*. U socialistů, později národní socialistů, to byl kupříkladu nákladově nejsilnější večerník republiky *České slovo*, *pražský raník A-Zet* nebo *Moravské slovo* (později *Večerní Moravské slovo*). Sociální demokracii podporoval *Večerník Práva lidu* nebo bulvárněji pojaté *Ranní noviny*. U Komunistické strany Československa pak nejsilnější *Rudé právo* a *Rudý večerník* (do 1928 *Večerník Rudé právo*). Své noviny vydávaly i směry krajně pravicové a fašistické. Ty reprezentovaly *Fašistické listy* nebo *Národní liga*. Z nezávislého tisku byly nejsilnější *Lidové noviny*, *Národní politika* a *Národní osvobození*. Bulvár zastupoval *Večerní list* (od 1928 *Polední list*), *Expres* nebo satirický týdeník *Šejdrem*.¹⁰⁸

Zločiny, vraždy, loupeže, násilí, to vše přitahovalo dychtivé zraky čtenářů. I z toho důvodu je jim v novinách dáván obvykle široký prostor a některé plátky se tomuto tématu věnující popisovaly delikty často do nejjemnějších detailů. Typickým prvorepublikovým prvkem řešícím zločin v tisku byly tzv. soudničky. Šlo většinou o sloupky středního rozsahu, které až na výjimky bývaly zpravidla poměrně humorné a s jakousi satirickou notou perem svých autorů popisovaly nejrůznější zločiny a průběhy soudních líčení. Mezi nejslavnější soudničkáře doby lze určitě zařadit Karla Poláčka (*České slovo*, *Lidové noviny*, *Tribuna*),

¹⁰⁷ KONČELÍK, Jakub – VEČEŘA, Pavel – ORSÁG, Petr, *Dějiny českých médií 20. století*, Praha, 2010, s. 32.

¹⁰⁸ Podrobnější přehled tiskovin in: *Tamtéž*, s. 40-53.

Rudolfa Těsnohlídka (Lidové noviny) nebo Františka Němce (České slovo).¹⁰⁹ O kriminalitě v novinách se ovšem nezmiňovaly pouze soudničky. Nalezneme v nich mnohdy články drobných odstavců, jež jen suše předestíraly nějaký ten zločinek, zároveň však existovaly případy, které se rozprostíraly téměř po celých stranách a jejichž titulky vyčnívaly nad všechny ostatní. Obvykle záleželo na typu zločinu, kdy drobné krádeže nebo násilnosti spíš nepatrného významu bývaly obsaženy v několika málo větách, naopak jednalo-li se o zajímavé a brutální vraždy nebo milionové podvody, získávaly případy daleko více prostoru.

Při četbě novin, a to zdůrazňuji, je nutno informace i v souvislosti na typu tisku vnímat maximálně kriticky, jelikož noviny v průběhu mnohdy údaje měnily v závislosti na postupu vyšetřování a nových poznatcích. Nadto někteří autoři nechávají při psaní článků probouzet svůj umělecký talent, a tak popisy činů občas sklouzávají do beletristického podání nebo ke grotesce. Příkladem průběžné změny informací může být například případ podvodnic Františky Skálové a Boženy Seidlové, o kterém se později rozepisují podrobněji. Lidové noviny totiž v původní zprávě uvedly, že se jedná o Marii Seidlovou, nikoliv Boženu. Zprávu později ovšem opravily.

6.1 Lidové noviny

Lidové noviny coby nezávislý brněnský tisk vznikly ještě před první světovou válkou a fungují do dnešních dob. Samy informovaly o zločinech poměrně často. Nejčastěji se zřejmě jednalo o krátké a stručné odstavčky bez tendencí přibarvování a o statě o několika málo větách, shluknutých k sobě malým písmem a popisující zločiny a neštěstí všemožného druhu či jen pouhé novinky a události vymykající se jinak poklidnému a nudnému životu. Dne 15. června roku 1932 se takto podobných článků na straně 2 vyskytuje hned 20.¹¹⁰

Existovala zde rubrika i „*Soudní síň*“ či „*Ze soudní síně*“, ve které byly již významnější či známější případy rozváděny podrobněji. Mnohdy se zde vyskytuje i přímá řeč.¹¹¹ Pak, jako je tomu i u ostatních novin, případy zvláště významné a sledované byly zmiňovány samostatně, nezdídko i na titulních stranách a opakovaně.¹¹²

¹⁰⁹ OSVALDOVÁ, Barbora – ČEŇKOVÁ, Jana, *Česká publicistika mezi dvě světovými válkami*, Praha, 2017, s. 67-72.

¹¹⁰ *Lidové noviny*, ročník 40, č. 302, Brno, 1932, s. 2.

¹¹¹ Například případ vražedkyně Zuzany Zeckové je v tomto oddíle zmíněn. *Lidové noviny*, ročník 31, č. 280, Brno, 1923, s. 6.

¹¹² Například případ vraždy Otýlie Vranské, který se vyskytuje na titulní straně např. 8. září 1933 a následně i den poté. *Lidové noviny*, ročník 41, č. 451, Brno, 1933, s. 1. *Lidové noviny*, ročník 41, č. 453, Brno, 1933, s. 1.

Obecně na mě Lidové noviny svým stylem podání – vyjma některých soudniček – působily vcelku seriózně. Většina případů je popisována stručně a jednoduše, významnějším je samozřejmě dopřáno prostoru více.

6.2 Expres

Bulvární deník Expres, jenž spatřil světlo světa roku 1928, byl zločiny naprosto prošpikován. Bývaly to obvykle články spíše delší a podrobnější, často však zabarveny tóny moralizujícími nebo jinak expresivními. Například 10. června 1929 se v Expresu v souvislosti s prostitutí píše: „*Policie by učinila věc velmi záslužnou, kdyby se sem [Petrské nábřeží] často podívala. Učinila by tu jistě cenné úlohy. Občanstvo má snad i právo nato, aby byla těmto alotriím učiněna už jednou opravdu přítrž. Ale pořádně a trvale!*“¹¹³

Za zmínku stojí hlavně titulky článků. Bývají tučné, katastrofické, často jednoduše a úderně pojaté a i s různými fonty písma. Výčet některých udávám z čísla 211 roku 1930: „*Strašlivý výbuch ve Vršovicích*“, „*Hloubětínská stavební katastrofa před soud*“, „*První sebevražda ve Vatikáně*“, „*Proč pražská uniformovaná stráž bezpečnosti na své úkoly nestačí?*“;¹¹⁴ nebo č. 163 stejného roku: „*Letecká katastrofa v Milovicích*“, „*Gandhi odtroubí hnutí občanské neposlušnosti*“;¹¹⁵ či číslo 198 z roku 1933: „*Vrah Jurečka se zastřelil*“, „*Marné pátrání po vrahu profesora Lessinga*“, „*Žebrácká burza ve středu Prahy*“, „*Teta senohrabského vraha – 1 rok žaláře*“ nebo „*Kdo má vinu na bařtipánské Praze?*“¹¹⁶

I zde se samozřejmě nejvýraznějším případům doby věnuje největší prostor, nicméně Expres samotný je pln hlavně zločinů a katastrof všeho druhu. Úderné titulky a ne vždy zcela klidná rétorika autorů tohoto ryze bulvárního plátku první republiky je v mých očích jakýmsi klasickým obrazem Expresu.

¹¹³ Expres, II. ročník, č. 132, Praha, 1929, s. 3.

¹¹⁴ Expres, III. ročník, č. 211, Praha, 1930, s. 1-2.

¹¹⁵ Expres, III. ročník, č. 163, Praha, 1930, s. 1.

¹¹⁶ Expres, VI. ročník, č. 198, Praha, 1933, s. 1-3.

7. Zlodějky, kapsářky, podvodnice

Jak v dobách monarchie, tak stejně i v letech prvorepublikových, byly s přehledem nejčastějšími delikty přestupky a zločiny spáchané na majetku, a to jak muži, tak ženami. Jednalo se o nejrůznější krádeže, loupeže, podvody, všelijaké zpronevěry apod.¹¹⁷ A paleta činů to byla velice pestrá! Škody se pohybovaly od pár drobných až po podvody přesahující milion korun.¹¹⁸ Podobná rozmanitost panovala i v případě věku pachatelek, kdy se setkáváme s mladistvými delikventkami stejně tak jako se zlodějkami vskutku již věku vyššího. Různé byly rovněž způsoby páchaní majetkové trestné činnosti. Ženy také operovaly buďto samy, nebo spolupracovaly s jinými ženami či muži.

Ženy zlodějky příznačně v roce 1934 vystihují Lidové noviny: „*Jen hrubě vzato, dělí se zloději na kapsáře, bytaře, půdaře, sklepaře, chlívkaře, kurníkáře, kapsáře, kdežto ženy, které se oddaly tomuto řemeslu jsou většinou kapsářky, nebo krámské zlodějky. Ono by se to jaksí nehodilo, aby se žena zaměstnávala těžší prací.*“¹¹⁹ Nutno ovšem dodat, že ne každý z deliktů svým druhem a specifikem striktně zapadá do níže vybraných skupin. Některé delikty je mnohdy nesnadné roztrždit a zařadit do jednotlivých druhů kriminality, proto názvy nadcházejících kapitol mají spíše orientační charakter.

7.1 Kapsářky

Zřejmě nejčastější majetkovou trestnou činností páchaly kromě různých podvodnic také kapsářky a drobné zlodějky.¹²⁰ Ty se specializovaly hlavně na kabelky, peněženky, různě velké finanční obnosy, šperky a jiné další cennosti a maličkosti. Slavný pražský detektiv 20. let Zdeněk Bubník kapsářství popisuje jako řemeslo velmi rozšířené, málo riskantní a poměrně

¹¹⁷ KRATOCHVÍLOVÁ, Martina, *Postavení ženy na Plzeňsku ve druhé polovině 19. a na počátku 20. století v českém a evropském kontextu*, s. 152. FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezpráví*, s. 479.

¹¹⁸ Například případ podvodu Františky Skálové a Boženy Seidlové, kde se škoda vyšplhala na cca 1 300 000 korun anebo případ sňatkové podvodnice Marie Moravcové, kde šlo původně o sumu přes 1 200 000 korun.

¹¹⁹ *Lidové noviny*, ročník 42, č. 181, Brno, 1934, s. 3.

¹²⁰ Řadím sem rovněž zlodějky kabelek, šperků atp. Například z cca 80 článků, které vybral z *Expresu*, se cca 60 týkalo kapsářek a podvodnic.

výdělečné. Za hlavní kořist považoval právě ony dámské kabelky.¹²¹ Kukla ještě připojuje, že kapsáři „*neberou jen z kapes; jejich obor je širší a sahá i za kapsu, ale nikdy ne na život.*“¹²²

Tak například *Expres* 18. června 1931 poměrně zábavně zmiňuje jistou zlodějkou Marii Šefrnovou z Prahy slovy: „*Dnes v ¾1. hod. odpolední se pokusila známá zlodějka 30letá Marie Šefrnová z Prahy v Kotcích o krádež. Vyrhla jedné z nakupujících žen příruční dámskou kabelku, se kterou počala prchat do Rytířské ulice. [...] Šefrnová hbitě utíkala a převrhla také dva stánky s třešněmi. [...] Strážník, který se k pronásledování namanul, zakopl a upadl.*“ Zlodějka byla nakonec dopadena před městskou spořitelnou, v ukradené kabelce se mělo nacházet 100 korun.¹²³ Téměř identicky o případu referují *Národní listy*, které pouze v poslední větě dodávají, že *případ vyvolal značný rozruch.*¹²⁴

Velice podobný případ se i v podobných místech udál 4. května 1926. Pověstná kapsářka Marie Štanclová v krámě v Rytířské ulici tehdy odcizila jisté Anně Hýskové peněženku z ruční kabelky s obsahem 1 140 korun, „*a když byla zpozorována, zahodila peníze na zem. Peněženka byla vrácena majitelce.*“¹²⁵ Ovšem to není vše, co se v článku o Štanclové píše. Štanclová byla obávaná kapsářka s bohatou kriminální minulostí. Dále se totiž dovídáme, že „*Štanclová je však v podezření, že před tím odcizila v témž obchodě peněženku Miroslavu Jelínkovi ze Strašnic s 250 Kč a na rohu Železné ulice týž den odpoledne Marii Soboté ze Žižkova peněženku s 105 Kč a dva páry náušnic. Štanclová je známá kapsářka, o níž jde pověst mezi ostatními zloději, že je ze všech nejzručnější. Krádeže páše při každé příležitosti, která se jí naskytne, ať ve vlaku nebo na nádraží, nejraději však pracuje na trzích, kde jí stačí několik vteřin, aby spáchala aspoň deset krádeží.*“¹²⁶ Osudnou se pro královnu kapsárek stala Vídeň. Zde je zadržena i s jistým Erwinem Rindlerem při pokusu v Gerngrossově obchodním domě okrást ostatní zákazníky. *Když cítila, že je pozorována, rychle opustila obchod, zašla za roh „Kostelní ulice, promluvila tam několik slov s nějakým mužem, pak oba sedli do auta a odjeli.*“¹²⁷ Policie je následně pronásledovala a zadržela. V ženě byla zjištěna bývalá švadlena Marie Štanclová z Česka, v muži bývalý obchodní zástupce. Přiznala se k pár drobným krádežím peněženek. Trest jí tentokrát neminul, byla odsouzena na jeden rok těžkého žaláře (její kumpán odešel s trestem 10 měsíců). Rakouský tisk o ní prý tehdy napsal, „*že je krásná rasová Češka, chlubila [se], že už byla často před soudem, ale nebyla nikdy odsouzena, protože*

¹²¹ BUBNÍK, Zdeněk, *Detektiv vzpomíná*, Praha, 1969, s. 77-78.

¹²² KUKLA, Ladislav Karel, *Konec bahna Prahy: Díl druhý*, s. 149.

¹²³ *Expres*, IV. ročník, č. 138, Praha, 1931, s. 3.

¹²⁴ *Národní listy*, ročník 1931, č. 167, Praha, 1931, s. 2.

¹²⁵ *Lidové noviny*, ročník 34, č. 233, Brno, 1926, s. 7.

¹²⁶ *Tamtéž*.

¹²⁷ *Lidové noviny*, ročník 37, č. 366, Brno, 1929, s. 6.

se jí vždy podařilo soudce obelhat.“¹²⁸ *Expres* o ní 12. listopadu 1929 píše jako o pověstné královně kapesních zlodějek a jako o kapsářce velice šikovné a zručné. Dostává se jí ze strany tisku dokonce politování, a to kvůli jejím kolegyním, které jí vyhrožovaly, že „*jestli se s ní [Štanclová s kolegyní] nerozdělí o výtěžek svého podnikání, poputuje na „čtverku“*. Štanclová byla tak *via facti donucena krásti nejen na sebe, ale také na jiné*.“¹²⁹ Naposledy měla být viděna s Rindlerem někde na jihu na venkově.¹³⁰

Z dubna téhož roku se dovídáme o *mezinárodní kapsářce* Augustě Chybové, která byla zatčena znojemskou policií. Měla být již dvacetkrát trestána a mít odsezeno 6 let kriminálu.¹³¹

Jinou její podobně šikovnou kolegyní měla být osmadvacetiletá Růžena Maryšková, jež se mohla pyšnit až 17 tresty. Za krádež 1 000 korun, o které připravila cizí dámu na Wilsonově nádraží, jí bylo i vlivem přítěžujících okolností vyměřeno dalších 20 měsíců těžkého žaláře a po odpykání trestu přemístění do donucovací pracovny.¹³²

O 3 briliantové prsteny a 7 000 korun byla v podolských lázních roku 1933 okradena Jindřiška Schneidrová. Zajímavý je průběh odcizení, který ironickým tónem komentoval *Expres*: „*Včera ráno se koupala v podolských lázních slečna Jindřiška Schneidrová. [...] Jisté a nesporné je, že měla s sebou kabelku. [...] Představte si nyní dále, že sl. Sch. se chtěla ochladit ve vodě. [...] Slečna zanechala na trávníku lázni snad plášť, snad vějíř nebo slunečník. Jistě tam však nechala kabelku se 7.000 Kč a třemi brilianty. Aby se neřeklo, že je lehkomyšlná, požádala dvě blízko sedící dámy, aby jí daly na kabelku pozor. [...] Položila ji za jejich záda, aby mohly lépe pozorovat, co se s ní stane. [...] Kolem kabelky za zády dvou slečen, docela cizích dam, šla jedna maminka s dítětem, kterému se zalíbila moderní kabelka. Vzalo ji a hrálo si s ní. Maminka, když viděla svého miláčka s kabelkou, obsahující 7.000 Kč a tři briliantové prsteny, [...] řekla: „To je eaný,¹³³ s tím si nehraj“ a kabelku položila k nejbližší slečně, kterou potkala na trávníku. Inu případ ne pro policii, ale pro bohy.*“¹³⁴ Co poté následovalo asi netřeba více přibližovat. Neznámá žena ležící na trávníku se cizí kabelky zmocnila, a i s ní z podolských lázní odešla.¹³⁵

Podobný případ se udál například i roku 1929. Karolína Horová si na vinohradském hřbitově odložila kabelku se souhrnným obsahem cca 1 000 Kč na okraj jedné z hrodek. Když

¹²⁸ *Tamtéž*.

¹²⁹ *Expres*, II. ročník, č. 257, Praha, 1929, s. 3.

¹³⁰ Což ovšem naznačuje, že trest ročního těžkého žaláře, který jí byl uložen za krádeže ve Vídni, jí musel být pozměněn nebo uložen o mnoho dříve. *Tamtéž*.

¹³¹ *Lidové noviny*, ročník 37, č. 210, Brno, 1929, s. 2.

¹³² *Expres*, VII. ročník, č. 108, Praha, 1934, s. 1.

¹³³ Ošklivé.

¹³⁴ *Expres*, VI. ročník, č. 169, Praha, 1933, s. 1.

¹³⁵ *Tamtéž*.

odstoupila několik kroků dál, aby očistila blízký pomník, přiskočila k hrobce neznámá dívka, sáhla po kabelce a dala se na útěk. Z kořisti se ovšem neradovala dlouho, jelikož hbitá Horová ji stačila zlodějce vytrhnout včas z ruky. Pachatelka byla nakonec dopadena a v ní poznána Antonie Šetichovská, která již „*je podezřelá ze 14 takových krádeží.*“¹³⁶

Oběti ovšem nebývaly vždy osoby dospělé. Tříletá dcerka Anny Štěpánkové z Horní Krče přišla o své zlaté náušničky v ceně asi 150 korun lstí podlé zlodějky. „*Děvčátko hrálo si na cestě a tu neznámá přistoupila k ní, upletla z trávy věneček a když ho dávala děvčeti na hlavu, vytáhla mu z uší náušničky a odešla. [...] Četnictvo zahájilo po zlodějce úsilovné pátrání.*“¹³⁷

O šperky přišla také jistá Marie Kolová, a sice o zlatý náhrdelník s 2 brilianty v hodnotě 18 000 korun. Nalezly se až u pětapadesátileté podomní obchodnice Anny Kučerové z Holešovic, která je hodlala prodat u zlatníka za 7 000 korun. Kučerová nakonec skončila u trestního soudu.¹³⁸

V polovině září 1930 odcizila neznámá kapsářka na Zeleném trhu Heleně Králové, obchodnici s ovocem a zeleninou, zánovní hnědou tobolku s 5 přihrádkami, ve kterých se nacházely různé účty a 2 250 korun. Pachatelka neznámá. Mělo se jednat o zhruba 25letou brunetu štíhlé postavy a s kamenem fialové barvy vsazeným do prstenu na ukazováku její pravé ruky.¹³⁹

Kapsářky operovaly spíše jednotlivě, vyskytovaly se ale také ve skupinkách. Například tzv. Trojlístek, tři sestry, které pocházely z velmi chudé a delikty zatížené rodiny.¹⁴⁰ Lásku ke zločinu zdědily patrně po své matce, „*kteřá za svého mládí střetla se též s paragrafy, pojednávajícími o bezpečnosti cizího majetku.*“¹⁴¹ Nejstarší Karla se měla krádežím věnovat už jako dítě 3. třídy obecné školy. Prostřední Anička pak byla v řemesle nejschopnější a „*na krádeže po venkově jezdí jen jako velká dáma ve vlastním autu a celá rodina odívá se velkopansky.*“ Nejmladší Miloslava dělala výtečnicím „*zed*“.¹⁴²

Poměrně vtipný článek o dvojici kapsářek přinášejí i Národní listy: „*Včera odpoledne se vracel jeden z detektivů ze Smíchova z vyšetřování. Protože právě šel průvod jugoslávských*

¹³⁶ *Lidové noviny*, ročník 37, č. 66, Brno, 1929, s. 2.

¹³⁷ *Národní listy*, ročník 66, č. 164, Praha, 1926, s. 4.

¹³⁸ *Lidové noviny*, ročník 29, č. 116, Brno, 1921, s. 4.

¹³⁹ *Expres*, III. ročník, č. 214, Praha, 1930, s. 1.

¹⁴⁰ Například jejich otec až do skonu ve vysokém věku stále pracoval. *Expres*, VII. ročník, č. 1, Praha, 1934, s. 1.

¹⁴¹ *Tamtéž.*

¹⁴² *Tamtéž.*

*Sokolů, stoupl si do zástupu a také vítal. Při vítání se ho ujaly dvě ženy. Jenda z nich mu brala náprsní tašku a druhá tabatěrku. Detektiv se vrátil přec jen s dobrou kořistí.*¹⁴³

Bubník tvrdí, že „*tyhle kapsářské skupiny měly nejvíc úspěchu. Individualisté byli v nevýhodě, i když se nemuseli dělit.*“¹⁴⁴

Věk kapsářek se zajisté různil, bohužel však nám není z novin vždycky znám. Pachatelky zůstávaly mnohdy nepoznané a vizitkou jim byly pouze ztracené věci okradených občanů. *Expres* se roku 1934 chlubí nejmladší pražskou kapsářkou: „*Policie vede v evidenci řadu dámských kapsářek. Nejmladší z nich je teprve 12 let stará.*“¹⁴⁵

Zajímavostí jsou i cizinky mezi kapsářkami. Neobjevuje se jich v novinách sice příliš, ale například „*na Masarykově nádraží v Praze byla ve středu večer zadržena Stanislava Szefczyková z Krakova pro krádež peněženky s částkou 1088 Kč a dána do bezpečnostního oddělení policejního.*“¹⁴⁶ O pár let později, při konání pražských veletrhů, se objevuje v *Expresu* článek, jenž varuje před kapsáři. „*Jsou to v první řadě kapsáři z Brna, Moravské Ostravy, Bratislavě a i z Vídně i odjinud.*“¹⁴⁷

Určit a specifikovat území, na kterém kapsářky operovaly, s jistotou dle mého názoru nelze. Obecně však soudím, že se jednalo o místa s vysokou koncentrací lidí (například hromadná doprava, nádraží, obchodní domy, lokály atp.)¹⁴⁸ a celkově situace, ve kterých zlodějky využívaly nepozornosti poškozených. Toto podporuje rovněž Kukla, jenž píše, že „*jejich působiště je všude, kde je mnoho lidí a tlačence. Často tu tlačenci musí provést pomocníci, aby se dalo něco „šlohnouti!“ [...] Postižený se obyčejně pamatuje mlhavě, že se naň nápadně tlačil nějaký mladík a více nic.*“¹⁴⁹ O úspěšnosti krádeže rozhodovala nepochybně tedy rychlost provedení a ona nepozornost okradeného.

7.2 Zlodějky bytové

Kromě kapsářek byly mezi kriminálnicemi hodně rozšířené i *bytařky*. I ony tvořily širokou a rozmanitou skupinu delikventek. Jak bude na příkladech níže popsáno, řadily se sem jak zlodějky řemeslné, které měly na svých zločineckých kontech desítky vybílených bytů, tak

¹⁴³ *Národní listy*, ročník 78, č. 173, Praha, 1938, s. 2.

¹⁴⁴ BUBNÍK, Zdeněk, *Detektiv vzpomíná*, s. 79.

¹⁴⁵ *Expres*, VII. ročník, č. 1, Praha, 1934, s. 1.

¹⁴⁶ *Lidové noviny*, ročník 34, č. 319, Brno, 1926, s. 5.

¹⁴⁷ *Expres*, VI. ročník, č. 192, Praha, 1933, s. 3.

¹⁴⁸ Hromadnou dopravu v souvislosti s kapsáři a kapsářkami zmiňuje rovněž Bubník in: BUBNÍK, Zdeněk, *Detektiv vzpomíná*, s. 79.

¹⁴⁹ KUKLA, Ladislav Karel, *Konec bahna Prahy: Díl druhý*, s. 149-152.

také všelijaké novačky a amatérky, pro které byla krádež teprve prvním krokem vstříc novému životu a které *pouze* využily zrovna se naskytnuvší příležitosti. Bubník o těchto výtečnicích říká, že to byla „*sorta podobného ražení, jako kapsáři. Některé jsme měli evidované, ale jezdily nám do Prahy i cizí a mnohé pracovaly – abych tak řekl – amatérsky. Kradly, když se naskytlá příležitost.*“¹⁵⁰ Tyto „novačky“ *bytového* řemesla byly většinou různé pokojské, služebné, posluhovačky apod. Bytové zlodějky se při své práci obvykle soustředily na cokoliv cenného. Zpravidla se ovšem jednalo o peníze, šperky, různé cennosti, potraviny a všelijaké ošacení. Kukla píše, že vykradači a vykradačky bytů se mnohdy soustředili pouze na určitý druh majetku. Tak například ti, co kradli v bytech, nechodili do sklepů a na půdy, že někteří brali boty a ošacení a ozdobné šperky nechali na místě atp., ovšem nejednalo se o nějaké pravidlo.¹⁵¹

Jednou takovou vypečenou služebnou byla i jistá Antonie, která pracovala u paní továrníkové, jež bydlela v paláci Lucerna na Václavském náměstí. Paní továrníková počala pozorovat, že „*se jí ztrácí různé věci jako: stříbrný zapalovač, krabice na klenoty, dětská madonka, zlatý dětský prstýnek, zlatý řetízkový náramek a 4 perle, [...] ložní prádlo, kapesníky a byla jí nápadná velká spotřeba kávy a cukru. Ztrácely se jí i peníze a její manžel, který je churav se divil, že paní vydává tolik peněz na léky.*“¹⁵² Uvědomělá paní továrníková ovšem prokoukla, že viníkem ztráty cenností a peněz je její služebná, jež si kradené věci schovávala do svého kufříku, a tak „*tajně poslala pro strážníka, před nímž musila Antonie kufřík otevřít. Byla v něm láhev drahého vína, kilo kávy, několik kilogramů cukru, stříbrná mísa, několik paniných hedvábných kapesníků, zabalených v barevném papíře. Strážník odvedl Antonii přímo na komisařství. Dodatečně se zjistilo, že v kufříku zatčené jest briliantová spona zaměstnavatele její sestry, která byla asi také odcizena. Proto byla i její sestra zatčena.*“¹⁵³

Podobně povedenou dívkou byla i osmnáctiletá služebná Anna Setichovská z Prahy II. „*Nastoupila službu a jako vždy ještě téhož dne odpoledne utekla ze služby, odcizivši z bytu nového zaměstnavatele vše, co se dalo. [...] Celkem bylo jí dokázáno 6 případů krádeže. Setichovská byla dodána zemskému trestnímu soudu.*“¹⁵⁴

S okradeným zaměstnavatelem jinou vychytralou zlodějkou se setkáváme například v listopadu 1919. „*Dne 25. listopadu m. r. přijal pan Šamsa, opráv. mistr zednický v Bráníku u Prahy do služby ženštinu asi 25letou, střední silnější postavy, které scházel jeden horní přední zub a mluvila hanáckým přízvukem. Dne 29. listopadu použila nepřítomnosti zaměstnavatele a*

¹⁵⁰ *Tamtéž*, s. 100.

¹⁵¹ KUKLA, Ladislav Karel, *Konec bahna Prahy: Díl druhý*, s. 152-153.

¹⁵² *Expres*, VIII. ročník, č. 101, Praha, 1935, s. 2.

¹⁵³ *Tamtéž*.

¹⁵⁴ *Lidové noviny*, ročník 29, č. 510, Brno, 1921, s. 2.

sekerou vypáčila šatník, z něhož ukradla pánské hodinky s řetízem dvojitým, dámské šatstvo a výbavu značkovanou monogramy vyšitými H. K. v ceně 11.000 K a tentýž den odjela směrem k Brnu. Knižku měla falešnou a vydávala se za Marii Doležalovou. Jak bylo zjištěno, je to nebezpečná zlodějka a poškozený vyplatí odměnu 500 K tomu, kdo ji vypátrá.“¹⁵⁵

Národní listy píší o jisté zlodějce Janě Veselé. Ta rovněž byla služebnou a rovněž vykradla svoji zaměstnavatelku. Z jejího vinohradského bytu po vypáčení zásuvek sekerou odcizila Veselá zlaté prsteny, kabelku, prádlo a 1 000 korun v hotovosti. To ovšem nebylo vše. V Žitné ulici si kradené věci schovala u nějakého obuvníka Františka V., jemuž následně sebrala ještě 2 500 korun, se kterými pak utekla. Veselá byla nakonec zatčena na Karlově náměstí, byly jí prokázány ještě další drobné krádeže a nakonec skončila u zemského trestního soudu.¹⁵⁶

Ovšem ne vždy se jednalo o takto nízké škody na majetku. Manželé Skálovi bytem v Praze I. v ulici Na Perštýně čp. 11 si najali dvaadvacetiletou služebnou, která se jim představila jako Marie Štiková, a prozradila, že pochází z Brna. „*Brzy po jejím přijetí musela Skálová odcestovati. Též pan Skála dlí mimo dům a v bytě zůstala mladá služba sama. [...] Včera večer se pí Skálová vrátila a čekalo ji hrozné překvapení. Její domácnost byla úplně vykradena. Zůstal v ní pouze prázdný nábytek a kuchyňské nádobí. Veškeré prádlo, soukromé i ložní, všechno šatstvo, mezi ním tři kožichy, všechny skvosty, bibeloty, prostě vše, co mělo cenu a dalo se snadno baliti, je pryč. [...] Mírně odhadnuto páčí se škoda na více než 80.000 Kč.*“ Po dívce pak usilovně pátrá policie, bohužel disponuje pouze jejím velmi chatrným popisem, ví se totiž jen, že „*to byla bruneta hubenější postavy.*“¹⁵⁷

Je tedy zřejmé, jak bylo již i výše zmíněno, že spoustu bytových zlodějek tvořily různé služebné či domácí pomocnice, které buď jen využívaly příležitosti, nebo se přímo za účelem vyloupení cizího bytu nechávaly nic netušícími lidmi do služeb najímat. Ne všechny se ovšem ke kradenému majetku přibližovaly skrze nová zaměstnání. Tak například Lidové noviny 27. července roku 1927 píší o zlodějce, která se do bytů dostávala použitím paklíče. Zatčená byla Anna Majková, která pro podobné krádeže byla již několikrát trestána. Právě jejím posledním kouskem před zatčením bylo odcizení peněženky se 100 korunami a zlatých náušnic v hodnotě 450 korun. Majková je podezřelá ještě z dalších majetkových deliktů, kde celková škoda činí 6 100 korun.¹⁵⁸

¹⁵⁵ Lidové noviny, ročník 27, č. 17, Brno, 1919, s. 3.

¹⁵⁶ Národní listy, ročník 62, č. 204, Praha, 1922, s. 4.

¹⁵⁷ Národní listy, ročník 76, č. 175, Praha, 1936, s. 1.

¹⁵⁸ Lidové noviny, ročník 29, č. 510, Brno, 1921, s. 2.

Za profesionální vykradačku bytů určitě lze považovat čtyřiatřicetiletou Annu Novákovou, která, když byla roku 1933 dopadena, měla na svědomí již více než 25 bytů, které měla sama vyloupit. Policisté „za své prakse nesetkali se dosud s podobným případem. Dosud byli zvyklí setkávat se se ženami jen jako kapsářkami, příležitostnými zlodějkami a nejvýše jako s přechovavačkami nebo pomocnicemi bytových zlodějů. [...] Teprve v těchto dnech byl její byt vypátrán ve Vršovicích a nalezeno v něm množství věcí, usvědčujících ji z bytových krádeží. [...] Nováková je mnohokrát trestaná hlavně jako kapesní zlodějka, která byla již internována i v donucovací pracovně. Celková škoda ze všech krádeží, které provedla, není dosud zřejmě zjištěna, ale jistě překročí obnos čtvrt milionu Kč. Nováková vyhledávala si byty ve vilových čtvrtích, zejména ve Strašnicích, Bubenci, na Rokosce a několik velkých bytů udělala na Smíchově. Byty otvírala si paklícem. Krádeže prováděla již od září 1931. Odcizené věci prodávala a z výtěžku podporovala své milence.“¹⁵⁹

Jinou řemeslnou bytovou zlodějkou byla kupříkladu dvaatřicetiletá Františka Suchá, která operovala na Vinohradech a specializovala se na šatstvo a peřiny, které získávala z balkonů.¹⁶⁰

Bytařky, stejně tak jako kapsářky, nepáchaly majetkovou trestnou činnost poukážde samy. Tak například Barbora Nováková z Vysočan se svým bratrem Josefem Kratochvílem vnikla do bytu svého bývalého manžela Karla Nováka bydlícího ve Vysočanech čp. 263 a z uzavřené skříně, kterou vypáčila, odcizila mu prádlo a peřiny v ceně 2 000 korun a pak následně ještě 1 500 korun v hotovosti.¹⁶¹

Jinou podobnou dvojici tvořila 24letá Marie Krejzová z Krče s 28letým Františkem Fenclem z Vršovic. Ti byli překvapeni Josefou Trnkovou z Prahy VI. ve chvíli, kdy se vracela domů a přistihla je při pokusu ji vyloupit. Schopná zlodějka Krejzová se později na policii přiznala, že „v bytě strojmistra Karla Teuferta ve Vratislavově ulici, kam se chtěl vloupat, ukroutila na dveřích visací zámek. [...] Odtud šla do domu č. 29 v téže ulici, kde se vloupala do bytu Marie Švejkovské a odcizila tam různé věci v ceně přes tisíc Kč. Dále pak je podezřelá, že v bytě vrchního magistrátního adjunkta Josefa Holuba ve Vratislavově ulici č. 27 odcizila věci za 2000 Kč. [...] Ve společnosti 22letého Karla Strausse, holičského pomocníka bez stálého bydliště, vloupala se do bytu malíře pokojů Karla Fossla v Barákově ulici na Vinohradech, kde odcizila šatstvo a peníze, vše v ceně asi 4000 Kč. Věci rozprodávala

¹⁵⁹ *Expres*, VI. ročník, č. 3, Praha, 1933, s. 1.

¹⁶⁰ *Expres*, III. ročník, č. 72, Praha, 1930, s. 2.

¹⁶¹ *Národní listy*, ročník 61, č. 295, Praha, 1921, s. 2.

v *hostinci U zlaté lípy v Husově třídě v Praze I., vesměs neznámým lidem.*“ Ona a další její kumpáni pak skončili pro zločin krádeže ve vazbě zemského trestního soudu v Praze.¹⁶²

Jak již bylo řečeno, bytové zlodějky byly velice rozšířené. V jejich rukách nejčastěji končily peníze, šperky a různé oděvy a ošacení. Jednu skupinu tvořily spíše příležitostné zlodějky, které bývaly u poškozených zaměstnány jako pomocnice, služebné, posluhovačky a obecně jako dívky pracující v domácnosti, druhou pak zlodějky tzv. řemeslné, které chodily byty vykrádat cíleně, bylo to pro ně jakýmsi řemeslem. Považuji rovněž za zajímavé, že se ve většině jednalo o ženy poměrně mladé. Noviny se mnohdy o věku bytových zlodějek nezmiňují, je-li však zmíněn, ve většině případech nebývají ženy starší 35 let, spíše naopak se objevují delikventky mezi 20. a 30. rokem věku. Kupříkladu v Brně v roce 1921 působila zlodějka dokonce jedenáctiletá.¹⁶³ Jak bylo výše nastíněno, pohybovaly se *bytařky* spíše v oblastech lépe zařízených nemovitostí (např. zmíněné Václavské náměstí, Vinohrady, nová sídla v Bubenči, ve Strašnicích apod.). Tuto domněnku podporuje i článek Národních listů z 25. února 1932, jenž upozorňuje, že „*neobydlené vily v pražském okolí jsou cílem lupičských výprav. V minulých dnech vyloupeno bylo již několik vil a lupiče nepodařilo se dosud dopadnouti.*“¹⁶⁴ Logicky ovšem zabrousily i do chudších částí města. Myslím si však, že pro zlodějky byla zpravidla rozhodující hodnota kořisti, její dostupnost a naskytnuvší se příležitost.

7.3 Zlodějky krámské

Krámské zlodějky, jak se již objevilo výše, byly opravdu jakýmsi fenoménem doby. Vyskytovaly se hojně a působily mnoho škod. O tom svědčí například článek z prosince 1932, jenž praví, že „*všechny rozsáhlé pražské obchodní domy, v nichž jsou návaly kupujících, mají také četné návštěvy krámských zlodějů. Škoda, kterou způsobují, jde u obchodních domů ročně do desítek tisíců Kč. Na základě těchto zkušeností zavedla si již řada obchodních domů v Praze vlastní detektivní službu. [...] Tato ochrana proti krámským zlodějům má úspěch, zejména v předvánoční době, kdy mají tito zloději sezonu. [...] Jen ve zmíněném obchodním domě [jeden obchodní palác v ul. 28. října] bylo dopadeno pět zlodějů a zlodějek, kteří „nakupovali“ k Ježíšku.*“¹⁶⁵ Krámské zlodějky ovšem nevydělávaly pouze před Vánocemi. Naopak. O pár

¹⁶² *Lidové noviny*, ročník 35, č. 174, Brno, 1927, s. 5.

¹⁶³ *Lidové noviny*, ročník 29, č. 281, Brno, 1921, s. 2.

¹⁶⁴ *Národní listy*, ročník 72, č. 56, Praha, 1932, s. 2.

¹⁶⁵ *Expres*, V. ročník, č. 290, Praha, 1932, s. 2.

měsíců později se v *Expresu* objevuje článek s titulkem „*Krámské zlodějky zahajují jarní sezonu.*“. Následuje kratší odstavce slovy: „*S jarním sluncem končí sezona kavárenským zlodějům zimníků a začíná sezona jinému odvětví zlodějského povolání: Jsou to krámské zlodějky, které mají – právě tak jako všechny ženy – touhu vítat příchod jara v novém hávu. Svě šatstvo si opatřují ponejvíce v obchodních domech a velkých závodech, ovšem ne za peníze, nýbrž „za pět prstů a hmat“.* – *Z takových zákaznic mají ovšem obchodníci, zvláště v dnešní době krise, pramalou radost.*“¹⁶⁶

Šlo tedy o ženy, které se specializovaly na krádeže v obchodech a krámcích, uvnitř obchodních domů, na tržištích apod. Buď lstí nebo využitím nepozornosti zaměstnanců kradly zboží (případně i peníze), které si následně nechávaly nebo prodávaly dále. Zřejmě nejčastějšími úlovy stávaly se oděvy a jiné textilie.

Článek z jara roku 1935 opět varuje před krámskými zlodějkami, kterým opět začíná jarní sezóna, a dodává, že „*zatím co jeden z nich (chodí pravidelně dva pohromadě) dává si předkládat spoustu zboží, ani by něco koupil, druhý odcizí některé ze zboží na pultě a ukryje pod plášť nebo do aktovky. Specialistkami na tyto krádeže jsou zejména ženské zlodějky, které se tak na jaro levně odívají a ještě mají dosti kradeného zboží na prodej. Před těmito zlodějkami musí být na pozoru všichni pražští obchodníci, jimž způsobují každoročně velké škody.*“¹⁶⁷

Příkladem dvojice krámských zlodějek byly kupříkladu Anna a Růžena Marečkové ze Žižkova čp. 1179. Ty nosily kradené hedvábné stuhy příbuznému Františku Marečkovi z Holešovic, který je následně dále rozprodával. „*Poněvadž ženy jsou známé krámské zlodějky, byla učiněna u Marečka prohlídka a nalezeno 9 balíčků hedvábných stuh a dámské polobotky. Věci tyto odcizily zlodějky dne 22. ledna v Novém Bydžově poblíž nádraží. Stuh je asi 75 m. Zlodějky doznaly dále, že odcizily dne 14. ledna v Poděbradech na náměstí 5 balíčků stuh a dne 19. ledna ve dvou obchodech v Kroupech 4 krabičky stuh. Byly dodány k zem. trest. soudu.*“¹⁶⁸

Lidové noviny se 16. května 1925 zmiňují rovněž o 2 krámských zlodějkách. „*8. května byly odcizeny české společnosti pro obchod a průmysl ve Vodičkově ulici v Praze tři balíky crepe de chinu za 4500 Kč. Detektivové zjistili, že krádež provedly známé krámské zlodějky Marie Šmejkalová a Antonie Farabauerová ze Žižkova, které ukradené věci prodaly obchodníku Václavu Čápovi na Vinohradech, kde také balíky byly nalezeny zároveň s 20 metry jiného ukradeného zboží a 27 páry punčoch a šesti páry rukavic, které byly odcizeny v krámě*

¹⁶⁶ *Expres*, VI. ročník, č. 61, Praha, 1933, s. 3.

¹⁶⁷ *Expres*, VIII. ročník, č. 46, Praha, 1935, s. 3.

¹⁶⁸ *Národní listy*, ročník 62, č. 27, Praha, 1922, s. 2.

Karla Michovského na Václavském náměstí v Praze. Čáp byl dodán i se zlodějkami do soudní vazby. ¹⁶⁹

Podobný případ se udál i roku 1930, tedy že „*Zdeňka Papežová, v Hoříně r. 1904 roz., z Kralup a Růžena Vimrová, v Souši r. 1896 roz. z Kamenných Žehrovic jsou nepolepšitelné krámské zlodějky, které pro různé krádeže a podvody byly již nesčetněkrát trestány. Z toho důvodu má také posledně jmenovaná zakázanou Prahu. To však ji nikterak nevadilo, aby se společně s Papežovou nevypravila dne 9. prosince 1929 do Prahy a zde v obchodech fy Wolf & Schleim a Froehlich & Aschermann neodcizila s pultů různé hedvábné látky v ceně přes tisíc korun, jež obratně schovala do zvláštního kapsáře pod zástěrou.*“ ¹⁷⁰ Ženy chtěly odcizené zboží prodat na Žižkově, ovšem byly prozrazeny a zatčeny. Každé se dostala odměna 8 měsíců těžkého žaláře nepodmíněně. Proti Papežové hrál zároveň fakt, že sama teprve nedávno opustila brány vězení, do kterého pochodovala na 3 měsíce za vyloupení právě úplně stejného obchodu jako i nyní, a sice podniku Wolf & Schleim. ¹⁷¹

Je jistě zajímavé, že mnohé krámské zlodějky nepocházely z Prahy vůbec a využívaly ji pouze jako místo k páchání trestné činnosti. Příkladem budiž skupinka severočeských zlodějů, která do Prahy přicestovala právě za účelem loupeží. „*V sobotu zatkli detektivové známou krámskou zlodějkou Annu Procházkovou, 60letou ženu z Oseka u Duchcova a spolu s ní celou společnost krámských zlodějů, kteří přijeli ze severních Čech do Prahy. [...] Všichni pocházejí z Oseka nebo z Lomu u Mostu. Detektivové sledovali společnost již delší dobu a zatkli ji, když již její členové provedli krádeže ve třech obchodech.*“ U Procházkové se našlo zboží v hodnotě 1 000 korun. Skupinka se nakonec přiznala, že do Prahy jezdila krást pravidelně. ¹⁷²

Další výtečnicí byla Josefa Fullmerová z Pešti. „*V přepychovém textilním obchodě v Jungmannově třídě v Praze II. zadržel prodavač v sobotu odpoledne 50letou ženu, která si v nestřežené chvíli strčila pod kabát svitek 35 m hedvábí za 3000 Kč. [...] Měla u sebe zpáteční lístek do Pešti, a policie je přesvědčena, že zlodějské výpravy do Prahy konala častěji. Bude potrestána a vyhoštěna.*“ ¹⁷³

Až komický případ se udál počátkem léta roku 1931. Neznámá, elegantně vystupující dáma navštívila módní salon Boženy Vlkové ve Spálené ulici čp. 47. S dojmem zámožné zákaznice si nechala předložit několik látek a modelů, následně pak učinila objednávku na robu za 800 korun. Po nějaké době se objevila znovu, oděv byl již hotov, vyzkoušela jej a vzala si

¹⁶⁹ *Lidové noviny*, ročník 33, č. 244, Brno, 1925, s. 2.

¹⁷⁰ *Expres*, III. ročník, č. 15, Praha, 1930, s. 2.

¹⁷¹ *Tamtéž*.

¹⁷² *Lidové noviny*, ročník 43, č. 440, Brno, 1935, s. 5.

¹⁷³ *Lidové noviny*, ročník 43, č. 181, Brno, 1935, s. 7.

jej s tím, že se s penězi vrátí odpoledne a smlouvanou částku uhradí. Na podporu svého tvrzení nechala obchodnici bohatě zavázaný balíček jako jakousi zástavu. Důvěřivá prodavačka souhlasila. Když se po dobu cca 2 měsíců záhadná žena s robou a dluhem 800 korun ani jednou neobjevila, rozhodl se personál podniku bohatě ovázaný balíček opatrně otevřít. K jejich úžasu se v něm nacházel pouze pytlík bonbonů v ceně asi 1 koruny. „*Policie ted' pátrá po elegantní podvodnici, která rozumí vedle svého řemesla i vkusně provedeným robám.*“¹⁷⁴

Oběti krámských zlodějek nebyvaly ovšem vždy obchodníci s oděvy a textiliemi. Například v srpnu 1934 ukradla „stará profesionálka“ Božena K. v obchodním domě Teta na Praze II. laciné hodinky v hodnotě 40 korun. Byla zatčena, zapírala, ale nakonec zůstala ve vazební věznici. Tvrdila, že se jinak živí posluhou.¹⁷⁵ V listopadu téhož roku seznal řeznický mistr Antonín Kalina se sídlem ve Vojtěšské ulici na Novém městě, že se mu již několik týdnů ztrácí maso. Nakonec se mu a jeho ženě podařilo chytit při činu mladou plavovlasou dívku, jak chtěla odejít z odcizeným kusem potravin. Expres dále s kapkou pohádkovosti barvitě líčí, že z mladé slečny, která svůj čin měla svádět na chudobu a nemocnou maminku, se po přivolání strážníka vyklubala zkušená, již sedmnáctkrát trestaná zlodějka „Vlastička“.¹⁷⁶

Krámské zlodějky byly tedy další významnou skupinou mezi pachatelkami. O prostředí, ze kterého tyto ženy pocházely, toho z článků většinou příliš mnoho nevíme, ale pravděpodobně se rodily spíše z nuznějších poměrů a zlodějina pro ně byla, jak už to tak bývá, hlavně prostředkem k přilepšení a výdělku. Jednou z nejmladších krámských zlodějek pravděpodobně byla, snad zlodějka pouze příležitostná, mladá dívenka Marie Bílková z Libně, žákyně 5. třídy obecní školy, která rovněž v Libni v sobotu 10. září 1921 odpoledne ukradla v hokynářském krámské Anně Nápravníkové čtyři padesátikoruny. Ty pak dala do úschovy své sestře Růženě, obě nakonec skončily na bezpečnostním oddělení.¹⁷⁷

Krámské zlodějky, jak již výše bylo zmíněno, měly operovat pravděpodobně nejčastěji na jaře a snad i v zimě. Mnohdy byly mimopražské a do hlavního města cestovaly výhradně za lupem. V médiích se objevují především v souvislosti s krádežemi oděvů, textilií nebo obuvi a jimi napáchané škody zpravidla nepřekračovaly jednotky tisíc korun. Tomu také přizpůsobovaly místa svého působení, kdy se pravděpodobně pohybovaly hlavně v centrech obchodních domů, krámků a trhů. Byly-li samy, spoléhaly se podle všeho na svoji rychlost,

¹⁷⁴ *Expres*, IV. ročník, č. 241, Praha, 1931, s. 3.

¹⁷⁵ *Expres*, VII. ročník, č. 195, Praha, 1934, s. 2.

¹⁷⁶ *Expres*, VII. ročník, č. 264, Praha, 1934, s. 3.

¹⁷⁷ *Lidové noviny*, ročník 29, č. 456, Brno, 1921, s. 2.

Istivost a nenápadnost; ve skupinách používaly jistě již osvědčené praktiky odlákání a využití nepozornosti personálu.

7.4 Podvodnice

Do této skupiny lze zařadit opravdu široké spektrum případů. Bubník přirovnává podvodníky k eskamotérům, nicméně prohlašuje, že „*podvodník však jde dál. Vzbuzuje také iluze, ale jen proto, aby na nich vydělal. Tváří se jako hodný dědeček z pohádky, který vám a jedině vám splní tři přání. A zatím mu běží především o prospěch vlastní. Vydělává tu na lidské hlouposti, tu na lidské dobrotě, ale nejčastěji na lidské chamtivosti. Účty platí jiní, někdy stát, jindy jednotlivec, přijde na typ podvodníka.*“¹⁷⁸ Cesty podvodnic k zisku peněz, cenností aj. bývaly na rozdíl od bytových nebo krámských zlodějek značně různorodé a někdy spolu měly případy společný pouze motiv a to, že šlo o podvod. Z toho důvodu zde pro představu uvádím výběr několika případů různě se lišících svým provedením i zájmem, abych ukázal pestrost, vynalézavost a rafinovanost podvodnic.

Poměrně častým jevem bylo vydávání se podvodnic za jiné ženy a prostřednictvím cizích jmen čerpat z ostatních lidí majetek. Toho využila například neznámá podvodnice, která telefonicky kontaktovala firmy a představovala se jako vdova po zesnulém bankéři Roubíčkoví. „*Tato žena předstírá bídu a láká na důvěřivých lidech peníze za bezcenné papíry. Byli jsme požádáni, abychom sdělili, že neznámá žena je podvodnice, která nemá s paní Roubíčkovou pranic společného.*“¹⁷⁹

Jinou takovou vyvedenou podvodnicí byla Marie Ševčíková z Janovic. Ta „*přišla v polovici října ke zlatníku Františku Podroužkovi na Smíchově, a vydávaje se za manželku ministerského úředníka Kettnera, vybrala si dva zásnubní briliantové prsteny a dva snubní prsteny v ceně 5600 Kč. [...] Pro podobný podvod je Ševčíková již soudem vyšetřována. Dále však se zjistilo, že Ševčíková 30. září přišla na policejní strážnici na Wilsonovo nádraží v Praze a vydávajíc se za manželku českého strážmistra udala, že jí bylo odcizeno zavazadlo, ve kterém měla 200.000 Kč. Na potvrzení o krádeži byla dána Ševčíkové volná dráha do Košic a zpět a mimo to dostala podporu od Červeného kříže. Udání Ševčíkové však nebylo pravdivé. Ševčíková byla dodána zemskému trestnímu soudu v Praze.*“¹⁸⁰

¹⁷⁸ BUBNÍK, Zdeněk, *Detektiv vzpomíná*, s. 141.

¹⁷⁹ *Expres*, VII. ročník, č. 39, Praha, 1934, s. 5.

¹⁸⁰ *Lidové noviny*, ročník 29, č. 588, Brno, 1921, s. 5.

Za příbuznou prof. Dědiny se vydávala sedmadvacetiletá Melanie Petrovičová. „*V minulých dnech přišla k manželu akademického malíře prof. Dědiny v Dejvicích čp. 205 neznámá žena, která tvrdila, že ji posílají příbuzní prof. Dědiny. Odevzdala dopis, podle něhož měly být doručitelce vydány tři obrazy. Malířova žena uvěřila a vydala neznámé tři Dědinovy originály v ceně po 5000 Kč.*“¹⁸¹ Petrovičová byla nakonec o několik dní později i s komplicem dopadena. „*Podvodnice, která vylákala na manželce akad. malíře prof. Dědiny tři obrazy v ceně 15.000 Kč, byla již zatčena. Je to 27letá Melanie Petrovičová z Budapešti a jako spolupachatel byl zatčen 26letý Karel Havel z Vinohrad. Havel ještě před zatčením, když viděl, že policie po něm pátrá, obrazy poškozenému vrátil.*“¹⁸²

O poznání zajímavější ženou byla Viléma B. Pocházela z dobré pražské rodiny, studovala gymnázium a poté na univerzitě medicínu. „*Viléma B. opatřila si blanket Červeného kříže a smyslnila si úskok, který jí měl pomoci k potřebným penězům. Nejprve použila telefonu: 12. února 1921 zavolala si telefonicky ministerstvo zahraničních věcí a v něm vrchního účetního radu Fr. Žižalu a představila se jako Alice Masaryková. Prosila ho, aby jí opatřil na cestu do Švýcar cizí valuty. Vrchní rada projevil ochotu a slíbil, že dámě, která si pro peníze přijde, je také vydá. [...] Předložila vrchnímu radovi dopis, podepsaný dr. Alicí Masarykovou – ovšem falešný – psaný na blanketu Červeného kříže. Dopis obsahoval žádost o opatření cizích valut za 5000 Kč. [...] Vrchní účetní rada byl s počátku ochoten vyplatit, ale přece jen se mu douška dopisu zdála podivná.*“¹⁸³ S podezřením zavolal rychle kancelář Červeného kříže. Tam mu sdělili, že o ničem neví a že se pravděpodobně jedná o podvod. „*Rada zavolal tedy policii, dívčina byla zatčena a pro zločin nedokonaného podvodu 12. září 1921 souzena zemským trestním soudem v Praze.*“¹⁸⁴ Podivuhodnější je fakt, že zemský trestní soud v Praze Vilému B. žaloby zprostil. Odůvodnil to tím, „*že u kursovního úředníka předpokládati nutno přece jakýsi stupeň vzdělání k rozpoznávání lidí a ve věcech peněžních značnější opatrnost. Pouhé telefonování jménem dr. Alice Masarykové a nejspíše stylisovaný dopis, z něhož prý na první pohled je patrné, že nemohl býti psán ženou tak vzdělanou, jaká je přece dr. Alice Masaryková, nebyly prostředky schopné, jimiž by se dal provést podvod, třebaže úmysl Vilémy B. k provedení podvodu zřejmě směřoval.*“¹⁸⁵ Státní zástupce však podal odvolání, Nejvyšší soud rozsudek zrušil a vrátil případ k novému projednání opět zemskému trestnímu soudu v Praze.

¹⁸¹ *Expres*, V. ročník, č. 283, Praha, 1932, s. 3.

¹⁸² *Expres*, V. ročník, č. 287, Praha, 1932, s. 3.

¹⁸³ *Lidové noviny*, ročník 30, č. 591, Brno, 1922, s. 6.

¹⁸⁴ *Tamtéž.*

¹⁸⁵ *Tamtéž.*

Určitě nelze opomenout sňatkové podvodnice. S nimi se v novinách setkáváme často a jejich příběhům je v tisku věnována značná pozornost. Jednou z nejzajímavějších sňatkových podvodnic byla zajisté jednašedesátiletá Marie Moravcová, nazývaná též jako „paní Mária“, hostinská hospody od „Tří housliček“. Jízlivě sarkastickým inkoustem o ní 15. dubna 1931 referují Národní listy: „*Činnost paní Mária, jak byla zvána, je přímo úžasná. Přes milion Kč vylákala na důvěřivých lidech a kam peníze dala, nikdo neví. Paní Mária si v ženiších věru nevybírala. Nejhuře snad pochodil 65letý, sedřený čeledín z Mělnicka V. H., který se také nachytil na insert paní Mária a pod slibem manželství svěřil jí celý svůj těžce vydřený majetek, 45.000 Kč. [...] Holohlavá paní Mária, nosila paruku, připravila důstojníka ve výslužbě o 59.370 Kč. [...] Sedmdesátiletý p. A. R., bývalý kartonážník, doplatil na lásku 118.000 Kč. [...] Pan Š., tiskař z Vyšehradu, vložil do ženitby 12.000 Kč, ale ještě dnes je svoboděn, z čeho může mít jen radost. Soukromník Z. z Horní Krče přišel o 26.326 Kč, Ing. Č. z Prahy II. o 14.000 Kč, hostinský M. z obce u Prahy přinesl 15.000 Kč a nejvíce si paní Mária pomohla slibovaným sňatkem s p. J. Zikmundem, který přijel před časem z Ameriky do Peček n. dr. Toho podvedla nevěstička o 170.000 Kč. [...] Pan V. z Břevnova svěřil Mária 20.000 Kč na hotovosti a aby se líbila, ověsil jí šperky za 91.000 Kč. [...] Několik podvedených již zemřelo. Je to p. B. z Přeštic a p. P. z Prahy, kterého podvedla o 28.000 Kč. Další případy se vyšetřují. Kovář B. ze Zbirohu přinesl 40.000 Kč a neodnesl si nic, rovněž tak p. P. z Libně se 7000 Kč. Libeňský občan L. omočil se s 3000 Kč, ale paní Mária získávala peníze i jinak. Od paní Humlové vypůjčila si 8000 Kč, od pí. Stučkové 7000 Kč, Voskové 13.000 a pí. Slabové 27.000 Kč a nic jim nedala. Kromě toho má za 100.000 Kč jiných nekrytých dluhů.*“¹⁸⁶ O Moravcové vyšlo v novinách několik dalších článků, ale uveďme jeden z posledních, jenž se v Národních listech objevil 10. 7. 1931. Zde se kromě Moravcové objevuje i její komplic, pětáctýřicetiletá Anna Hrubá, která jí v podvodech napomáhala. Od počátku roku 1927 až po její zavření bylo na Moravcovou podáno 54 žalob. Mimo to bylo proti ní vedeno 96 exekucí. Moravcová ženichy hledala přes inzeráty, společně s Hrubou tipovaly jejich jmění a usoudily-li, že je muž dostatečně movitý, snažily se ho o peníze připravit. Moravcová byla uznána vinou ve 12 případech a od soudu odešla s trestem 2 let těžkého žaláře. U Hrubé pak to byly případy 4 a trest 10 měsíců těžkého žaláře.¹⁸⁷ Že byla Moravcová ve své době opravdovou senzací, dokládá například i fakt, že ještě roku 1935 o ní v Národních listech čteme: „*Vzpomeňme jen staré důstojné paní hostinské od „Tří housliček“ na Malé straně, která, jak známo, napálila čtrnáct starších pánů na naději, že po ní, ještě pětádesátileté budou dědit jako její manželé o*

¹⁸⁶ *Národní listy*, ročník 71, č. 104, Praha, 1931, s. 3.

¹⁸⁷ *Národní listy*, ročník 71, č. 132, Praha, 1931, s. 2.

víc, jak půl druhého milionu korun čsl., které pak utratila se svým sedmnáctiletým milencem. ¹⁸⁸ Stejný článek dále porovnává sňatkové podvodnice se sňatkovými podvodníky a tyto ženy kriminálnice popisuje slovy: „*Hůře je to se sňatkovými podvodnicemi. Ty jsou mazanější o to, že se v mnoha případech nejprve seznámí s nějakým starším pánem, který jim povolí na jméno, které mu řeknou, používat telefonu a pak vydávají se za zámožné vdovy a lákají půjčky pod záminkami tak různými, jako je sám život. Překvapí snad, že těch sňatkových podvodnic je víc, než mužů a že jsou tyto ženy mnohem rafinovanější než podvodníci.*“ ¹⁸⁹

Jinou sňatkovou podvodnicí byla například dvaadvacetiletá Marie Klapková. Pocházela z nuznějších poměrů, nicméně se jí podařilo seznámit se s mladým doktorem práv, se kterým se později také zasnoubila. Když její milý nastupoval vojenskou službu, svěřil jí klíčky od svého trezoru a odjel. Po návratu ho ovšem čekalo velmi nemilé překvapení, jelikož zjistil, že přišel o většinu svých úspor. Klapková si totiž mezitím našla milence a aby se zalíbila, vydávala se za bohatou dámu a většinu peněz utratila. ¹⁹⁰ Nakonec byla žalována pro ztrátu 128.000 korun a odsouzena na „*1 rok těžkého žaláře – podmíněčně na 3 roky.*“ ¹⁹¹

Jiným typem podvodného jednání, se kterým se u žen setkáváme, bylo šizení zákazníků různého zboží. Obří titulky článku *Expresu* ze 12. prosince 1935 „*Míchají nám do másla psí sádlo*“ ¹⁹² uvádí rozsáhlý text, ve kterém se mimo jiné praví, že „*Cenová komise města Prahy požádala státně autorisovaný ústav města Prahy pro zkoumání potravin, aby udělal náhlé prohlídky másla.*“ ¹⁹³ Článek dále informuje o tom, že se v Praze rozmohl nešvar, totiž nastavování másla margarinem. „*Tito nesvědomití lidé zaplavili pražský trh hrubě falšovaným máslem. Prodávají ho sice o něco levněji, ale pořád tak, že docilují zisku až 6 Kč na jednom kilogramu. Ze 120 vzorů, které odebrali zkušební komisáři, byly 104 vzory shledány závadnými. 91 vzorů bylo falšováno margarinem, 5 vzorů nebylo vůbec máslo, nýbrž pouze margarín. Pět vzorů bylo falšováno vodou nebo nedostatečně odstraněným podmáslem, aby se zvýšila váha. [...] V jednom případě bylo dokonce zjištěno, že máslo na trhu bylo falšováno psím sádlem.*“ ¹⁹⁴

Lidové noviny se zábavně zmiňují o Růženě Hulánové, která byla „*obviněna z podvodu, poněvadž šidila kupce, majíc spravedlnost svých vah o půl deka lehčí. Neznámý kupec, který se podepsal jako „dobrý přítel policie“, upozornil na šizuňka cejchovní úřad a ten přichvátal, měřil a vážil a Hulánovou o půl deka věrotajně lehčí seznal. Na misce pro zboží přibit byl*

¹⁸⁸ *Národní listy*, ročník 75, č. 232, Praha, 1935, s. 4.

¹⁸⁹ *Tamtéž.*

¹⁹⁰ Jednou z věcí, které si pořídila, byl dokonce automobil Praga Baby.

¹⁹¹ *Expres*, VIII. ročník, č. 272, Praha, 1935, s. 1-2.

¹⁹² *Expres*, VIII. ročník, č. 285, Praha, 1935, s. 2.

¹⁹³ *Tamtéž.*

¹⁹⁴ *Tamtéž.*

kousek železa ve váze celého dekagramu a marně se hokynářka na svou duši zaříkala, že je to tam pro štěstí.“¹⁹⁵ Text dále vtipně popisuje její chatrnou obhajobu, která ovšem soudce neobměkčila. Národní listy pokračují: „Soud jí dal pětku z počtů a odsoudil ji na šest týdnů těžkého žaláře. Ale potěšil ji jiným způsobem. Ona byla Hulánová v květnu t. r. odsouzena pro přestupek lichvy na 14 dní vězení a hrozilo nebezpečí, že bude musit teď nastoupit oba tresty. Přes to však bylo jí povoleno podmíněné odsouzení a odůvodněno tím, že podvod byl spáchán dříve než ona lichva a že vlastně v době činu byla zachovalá.“¹⁹⁶

Šizení se ovšem netýkalo pouze potravin. „Po pražských obchodech, zejména na Vinohradech obchází žena, jež se vydává za Hillerovou a prodává čistící prášek Nesperos, balíček po 1 K. Prášek, který je naprosto bezcenný, prodává za přemrštěnou cenu.“¹⁹⁷

Dalšími častými podvody, které ženy prováděly, byly tzv. podvody bytové. Například Julie Makariusová ze Žižkova „pronajímala neexistující byty, přijímala kancelářské síly do neexistující kanceláře a vybírala kauce. Celkem podvedla 30 lidí o 428.000 Kč.“¹⁹⁸ Makariusová a několik jejích kompliců bylo nakonec odsouzeno, sama odešla s trestem 18 měsíců těžkého žaláře.¹⁹⁹

Velmi podobný případ popisuje *Expres* roku 1931. Zmiňuje podvodnici Marii Macháčovou z Prahy II. Ta „se vydávala za majitelku pensionu, najímala zaměstnance, vybírala od nich kauce a insercí v denním tisku hledala společníka nebo společnici. [...] Na kaucích bylo vylákáno, jak je dosud zjištěno, 154.000 Kč.“²⁰⁰ Od předních pražských firem si nadto objednávala hotelová zařízení, jako například ložní prádlo, lustry, záclony, obrazy, koberce, toalety atp. Podvody, která má Macháčová na svědomí, dosahovaly škody převyšující 500 000 korun.²⁰¹

Najímání do falešného zaměstnání organizovala i neznámá stará podvodnice v Praze, která dívkám slibovala pracovní místa. Jednou z podvedených byla jakási Růžena Lachoutová, ze které podvodnice vylákala 1 000 korun a domovský list.²⁰²

Jinou takovou výtečnicí byla Marie Letovská, která pronajala několika „osobám svůj byt s podmínkou, že jí poskytnou zápůjčku. Postižené osoby nejen že nedostaly zápůjčky zpět,

¹⁹⁵ *Lidové noviny*, ročník 30, č. 452, Brno, 1922, s. 2.

¹⁹⁶ *Tamtéž*.

¹⁹⁷ *Lidové noviny*, ročník 28, č. 639, Brno, 1920, s. 5.

¹⁹⁸ *Lidové noviny*, ročník 36, č. 279, Brno, 1928, s. 5.

¹⁹⁹ *Tamtéž*.

²⁰⁰ *Expres*, IV. ročník, č. 83, Praha, 1931, s. 1.

²⁰¹ *Tamtéž*.

²⁰² *Expres*, III. ročník, č. 37, Praha, 1930, s. 2.

ale nemohou se do dneška nastěhovat. Tím způsobem poškodila osm osob o 54.000 Kč. Byla dodána k zemskému trestnímu soudu.²⁰³

Některé ženy se v rámci svého podvodného jednání soustřeďovaly také na padělání a falšování různých dokladů, písemností aj. Tak například „v poslední době obcházela po Smíchově nějaká žena, která lákala peníze na padělané dopisy anebo na navštívenky, které kradla ze dveří bytů. Nyní byla podvodnice detektivy vypátrána v osobě 25leté úřednice Marie Mühlbergové ze Smíchova. Celkem bylo jí dokázáno šest případů podvodů, při kterých vylákala 5500 Kč. Při domovní prohlídce našla se u ní pracovní knížka, kterou Mühlbergová padělala.“²⁰⁴ Nakonec byla dodána zemskému trestnímu soudu.

O podobném podvodném jednání referují roku 1924 Lidové noviny, které se zmiňují o dvojici muže a ženy, která používala falešná razítka. Píše, že „komitét pro postavení památníku popravenému vojínu Kudrnovi v Motole oznámil policii, že v poslední době byly prodávány obrazy popravy, opatřené nepravým razítkem komitétu. Bylo zjištěno, že tyto obrazy prodával 26letý obchodník K. Suchý ze Žižkova a 40letá obchodnice Karla Očásková z Holešovic, kterým byl svěřen rozprodej obrazů komitétu.“²⁰⁵ Oba pachatelé měli zhotovit falešné razítko komitétu. Následně pak z tiskárny pořídil 1 500 obrazů, které pak rozprodali, čímž komitétu vznikla škoda odhadovaná na 20 000 korun. Párek byl dodán k zemskému trestnímu soudu.²⁰⁶

Považuji za potřebné zmínit se o podvodném jednání dvou žen, jejichž snažení vyústilo ve škodu přesahující jeden milion korun. „Milionový podvod v Praze“ – tak zní titulěk obsáhlejšího článku Lidových novin z 9. prosince 1932.²⁰⁷ Text pojednává o třiatřicetileté Františce Skálové a pětatřicetileté Marii Seidlové z Prahy. „Ukázalo se, že poškodily několik pražských peněžních ústavů o částku, jež převyšuje milion Kč. Podvody prováděly tak, že si Seidlová opatřila falešné průkazy znějící na jméno B. Kovářové, majitelky domu ve Vodičkově ulici. Jako majitelka této nemovitosti a zámožná soukromnice ručila za vysoké půjčky, které si vyjednávala Skálová u peněžních ústavů. Seidlová si opatřila všechny doklady Kovářové [...]. Proto dostala různé půjčky od peněžních ústavů zcela bez námitek. V jednom případě podařilo se oběma ženám vylákat 750.000 Kč, v druhém 400.000 Kč, v třetím 160.000 Kč.“²⁰⁸ Jednalo se o případ masivně medializovaný, hojně se objevoval ve vícero novinách a byl mu věnován široký prostor. S pachatelkami se v tisku setkáváme hlavně v prosinci 1932 a později v dubnu 1933. Hned následujícího dne o nich na straně 4 referují dva mohutné sloupky. Hned v prvním

²⁰³ Lidové noviny, ročník 31, č. 591, Brno, 1923, s. 5.

²⁰⁴ Lidové noviny, ročník 30, č. 22, Brno, 1922, s. 5.

²⁰⁵ Lidové noviny, ročník 32, č. 46, Brno, 1924, s. 2.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Lidové noviny, ročník 40, č. 621, Brno, 1932, s. 1.

²⁰⁸ Tamtéž.

odstavci se dozvídáme upřesňující informace, a sice, že druhou pachatelkou nebyla pětaticetiletá Marie Seidlová, nýbrž šestadvacetiletá Božena Seidlová.²⁰⁹ „*Počátek případu lze sledovati od roku 1927, kdy Skálová začala spekulovat na pražské burse. [...] Když v roce 1931 nabyly kursové poklesy na pražské burse většího rozsahu, stupňovaly se i ztráty Skálové a koncem první poloviny roku dostoupily již výše 320.000 Kč.*“²¹⁰ Skálová se tak dostala do hluboce tíživé situace a hledala adekvátní řešení. Východisko viděla v půjčce, ručit chtěla nemovitostí své známé B. Kovářové ve Vodičkově ulici. Skálová v sobě ovšem nesebrala dostatek odvahy se na Kovářovou s prosbou obrátit a přistoupila k jinému řešení. „*Skálová se rozhodla, že si opatří fingovanou záruku na jméno Kovářové a myšlenku v zápětí počala provádět.*“²¹¹ Za pomoci Seidlové, která se měla za Kovářovou vydávat, svého známého, nic netušícího architekta Sklenáře, a se situací neznalého smíchovského notáře, „*dostala Skálová v Kreditanstaltu hypoteční zápůjčku 400.000 Kč, jež byla vtělena v prvním pořadí na dům ve Vodičkově ulici.*“²¹² Nabytým jměním významně ulehčila své neuspokojivé finanční situaci a zbylé peníze investovala do vlastních úvěrových obchodů. Dále se věnovala pojišťovacím podvodům, kdy za provizi sjednávala pojistky pro nemocné lidi, „*na jejichž místě vodila k lékařským prohlídkám lidi zdravé a mladší.*“²¹³ Z důvodů vlastních obchodů a potřeby peněz zatížila znovu dům Kovářové žádostí o půjčku, ovšem tento krok Skálové již nevyšel. Shodou několika okolností se přišlo na podvodné jednání její i Seidlové a obě byly nakonec zatčeny. „*Podvod Skálové byl drzý, nemá však nároků na pochybnou slávu originálnosti: roku 1911 pražská policie vyšetřila případ mnohem složitější a rafinovanější. [...] Zde dosáhla bývalá vychovatelka, jež ostatně pobírala deset let alimenty na neexistující dítě, hypotekární půjčky 250.000 v předválečných korunách. Hana S. si dokonce opatřila sama razítka notáře.*“²¹⁴ Obě ženy byly nakonec v dubnu roku 1933 odsouzeny, a sice Skálová na 4 roky těžkého žaláře a Seidlová na 2 roky těžkého žaláře rovněž.²¹⁵

Jak vidno, paleta podvodnic, způsobů jejich kriminálního jednání i výše škod, byla vskutku pestrá. Setkáváme se zde se ženami, které se mimo jiné pro peníze byly ochotné vydávat za osoby zcela cizí, svádět smutkem a samotou ztrápené muže se zbytečně těžkými peněženkami a připravovat je o jejich úspory, šidit zákazníky, čerpat z lidí zálohy na nájmy za neexistující bydlení nebo zaměstnání, falšovat doklady či provádět pojišťovací a jiné

²⁰⁹ *Lidové noviny*, ročník 40, č. 622, Brno, 1932, s. 4.

²¹⁰ *Tamtéž.*

²¹¹ *Tamtéž.*

²¹² *Tamtéž.*

²¹³ *Tamtéž.*

²¹⁴ *Tamtéž.*

²¹⁵ *Lidové noviny*, ročník 41, č. 191, Brno, 1933, s. 5.

podvody.²¹⁶ Oklamat, a pokud možno snadno, bylo dle mého názoru základním kamenem každého podvodu a zároveň jejich hlavním a nejvýraznějším společným jmenovatelem, jelikož prostor pro podvodné jednání byl natolik široký, že lze jen těžko uchopit podvodnice v tak určité a jasně definované podobě, jako tomu je například u krámských zlodějek, a hledat tak u nich další jasná společná specifika.

²¹⁶ Dalšími podobnými ženami byly například kartářky nebo chiromantky.

8. Prostituce a prostitutky

Prostituce a s ní spojená kriminalita je sama o sobě dosti specifickým tématem a považují za důležité se o ní alespoň zkratkovitě zmínit a věnovat jejímu přehledu několik následujících řádků.

S nejstarším řemeslem, jak je často prostituci přezdíváno, se lidská společnost setkává již odnepaměti. Ve středověku, vztáhnu-li ji na naše území, fungovala zde tzv. prohibice prostituce, tedy postoj, jehož hlavní snahou, především vlivem církve, bylo prostituci co nejvíce omezit, zakázat, zrušit a vymazat. Pochopitelně s nepříliš patrným úspěchem.²¹⁷ Postupem let se začaly kleště svírající prostituci pozvolna rozevírat, avšak s příchodem syfilis do Evropy se opět probudily snahy o její omezení. Až na přelomu 18. a 19. století dochází ke znatelnějšímu rozvolňování perzekučních postojů a nevěstky mohou opatrně svobodněji dýchat.²¹⁸ Nejpodstatnější změny se v 19. století ohledně prostituce udály v letech 1857 a 1860. Nařízením ze 30. září 1857 č. 198 ř. z. se nevěstkám ukládá pod hrozbou trestu pravidelně navštěvovat povinné lékařské prohlídky, od 1. ledna 1860 pak zavádí pražský magistrát pro prostitutky zdravotní, tzv. „žluté knížky“, ve kterých byly ony lékařské kontroly evidovány.²¹⁹ Dochází tak k jakési registraci prostitutek. Především druhá polovina 19. století nese se tedy ve znamení tzv. reglementace, přístupu, který prostituci fakticky nelegalizoval, vnímal ji nicméně jako jakési nutné zlo, kterého stejně není možné se zcela zbavit. Reglementační nařízení vydávaná v 19. století cílila především na pravidelnou kontrolu a evidenci prostitutek, hlavně proto, aby se dohledem nad nimi zabránilo šíření pohlavních onemocnění, která tehdy byla v populaci silně rozšířena. Cílem nebylo prostituci zakazovat a trestat, spíše ji tolerovat a především kontrolovat.²²⁰

Tento přístup s drobnými úpravami v průběhu 19. a začátku století 20. vydržel až do roku 1922, kdy je střídán již zmiňovaným zákonem č. 241/1922 Sb. o potírání pohlavních nemocí, zvaný zkráceně též jako aboliční zákon. Ten mimo jiné rušil veškerá dosavadní reglementační nařízení, zejména tedy zdravotní knížky a povinné lékařské prohlídky, a zakazoval zřizování a provozování nevěstinců, které se od té doby kvalifikovalo a trestalo jako kuplířství. Nevěstince doposud fungovaly právě jako jedno z hlavních center prostituce.²²¹

²¹⁷ LENDEROVÁ, Milena, *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*, s. 23-25.

²¹⁸ *Tamtéž*, s. 34-35.

²¹⁹ *Tamtéž*, s. 36.

²²⁰ *Tamtéž*, s. 29-34.

²²¹ Podrobněji in: *Tamtéž*, s. 42-61. JANČÍK, Drahomír, *Prostituce v českých zemích v období první republiky*, s. 242-264. SCHELLE, Karel (ed.), *Velké dějiny zemí koruny české: Tematická řada: Právo*, s. 547-548.

Nutno ovšem zmínit, že již od počátku mělo zavedení aboličního zákona spoustu kritiků. Například dr. Kettner 2. dubna 1920 v Národních listech, potřeba zdůraznit, že ještě před vydáním aboličního zákona, píše: „*Stejně neradím rušiti nevěstince a doporučuji podržet reglementaci. Poněvadž ozývají se silné proudy opačné, mám za povinnost z hlediska starého praktika k věci promluvíti. Odhaduje-li fysik počet prostitutek, tajné v to počítaje v Praze na 10.000, jest to číslo dojistá velice nízko odhadnuté. Počet nálezů úžasně roste, roste i počet nálezů mimo pohlavní orgány počavších. [...] Tím přicházím k faktu, jak se nám tajná prostituce po domech rozlézá a ohrožuje nás nejen nálezou tělesnou, nýbrž i mravní. [...] Tajná prostituce rozmohla se v Praze tak, že v mém okresu snad polovička domů jest jí zachvácená.*“²²² Počtem prostitutek se o několik měsíců později zabývají i Lidové noviny, které uvádějí statistiky vydané Státním úřadem statistickým, jenž předkládá následující *prostituční data*: „*Podle této statistiky bylo v republice koncem roku 1919 celkem 400 veřejných domů a v nich 1224 prostitutek, z nichž největší počet připadá na ženy 22-24leté. Z počtu 1224 jest 1160 prostitutek svobodných, ostatní vdané, vdovy a rozvedené. Podle náboženství připadá na katoličky 1093 prostitutek. Věk, ve kterém ženy prostituci propadly, počíná ve 12 letech a končí v 35 letech. Nejvíce propadá žena prostituci v 17 až ve 22 letech, načež vykazuje statistika pokles. [...] Kolik žen provozuje prostituci tajnou, nelze přirozeně zjistit, ale jistě jsou jich tisíce.*“²²³

Jedním z problémů byla také pouliční prostituce, která zrušením veřejných domů ještě více nabobtnala, přičemž ji aboliční zákon nijak neřešil. S pouličními holkami bylo možné se setkat hlavně v oblastech s vysokou koncentrací potenciálních zákazníků. Těmito oblastmi byla například nádraží, parky, městská centra atp. V prvorepublikové Praze se jednalo mimo jiné o okolí Prašné brány, Václavské náměstí, okolí Staroměstského náměstí vč. Celetné ulice, ulice Na Příkopech a Na Poříčí, ulice Jindřišské nebo o oblast Petrského náměstí.²²⁴ Místopis lehkých holek doplňuje vzletnou pobouřeností *Expres* roku 1934, jenž pomáhá prostituci lokalizovat úderným podtitulkem „*Ve středu města hůře než na periferii*“²²⁵ a jenž dále nepříznivou situaci rozvíjí slovy: „*To, co dnes se děje v sadech u Wilsonova nádraží, nutí nás znovu na tuto nepřístojnost upozorniti. Zejména individua, která se specializovala na ostré oslovování*

²²² *Národní listy*, ročník 60, č. 92, Praha, 1920, s. 4.

²²³ *Lidové noviny*, ročník 28, č. 422, Brno, 1920, s. 2.

²²⁴ JANČÍK, Drahomír, *Prostituce v českých zemích v období první republiky*, s. 267-269. Ještě v době předaboliční a především předasanační, tedy zhruba ve 2. polovině 19. st., byl centrem pražské prostituce naopak Josefov, tzv. Pátá čtvrť, kde se nacházela spousta veřejných domů všech kvalit. Mezi bohatší lze zařadit např. dům Leopolda Friedmanna, naopak nevěstince toho nejprostšího zrna se nacházely kupříkladu v okolí Staronové synagogy a Červené ulice. KOPÁČ, Radim – SCHWARZ, Josef, *Nevěstince a nevěstky: Obrázky z erotického života Pražanů, Praha a Litomyšl*, 2013, s. 25, 38-39.

²²⁵ *Expres*, VII. ročník, č. 280, Praha, 1934, s. 3.

*náhodných chodců, rádí tu více, jak drze.*²²⁶ Následuje až podivuhodně podrobný popis jakéhosi mladíka Tondy, který se zmíněnými sady prochází tak zvaně „na ostro“ a oslovující kolem procházející muže, požaduje od nich rovněž tak zvaného „bura“ pod pohrůzkou, že nebude-li mu pětikoruny dopřáno, zavalí dotyčného chudáka snůškou obvinění, dnešními slovy řečeno, pro sexuální obtěžování. Za Toníkem následují prostitutky, které *„provozují své řemeslo v těchto místech, docela bez ostychu a nic jim nevadí, že lavičky jsou z velké části odstraněny.*²²⁷ Expres si pak ještě posteskl a toužebně se zadíval za odstraněním *sadových* individuí s dodatkem, že uniformovaná policie zde nevyhovuje z důvodu již na dálku se výstražně blýskajících helem.²²⁸

Dívky začaly rovněž hromadně obsazovat různé lokály, noční bary a podniky, hostince atp. Zde působily hlavně tzv. bardámy či animírky. V podstatě se jednalo o profesionální prostitutky, které v barech cíleně číhaly na podnapilé pány a ve vhodný okamžik je nutily utrácet i za jiné zboží, než jakým byl alkohol.²²⁹ Prostituce se začala přesouvat do nově vznikajících tajných nevěstinců, jejichž roli plnily například ve 30. letech výrazně se rozšiřující masérské salony.²³⁰ Situaci příznačně shrnují Kopáč a Schwarz: *„Jenže pouliční prostituce se aboliční zákon nijak nedotkl. [...] Nevěstky se nekontrolovaně vyhrnuly ze zakázaných bordelů do ulic a obsadily bary, kavárny, vinárny, tančírny, šantány, kabarety, divadélka s módně anglickými nebo francouzskými názvy. [...] Zatímco na scéně zábavních lokálů se tančilo a zpívalo, za scénou fungoval pro publikum alternativní hampejz. [...] Jednak chyběla prostitutkám bez zdravotních knížek často vůle nechat se léčit (pokud vůbec počátky choroby rozpoznaly), natož preventivně vyšetřit dvakrát týdně, jednak bylo málo lékařů i lůžek v nemocnicích.*²³¹

Prostitutkami byly ženy všeho věku, nicméně mladší rozhodně převažovaly. Dívky, které později sklouzly ke šlapání chodníků nebo k pokukování po pánech v chambre separé pražských podniků, obvykle dříve pracovaly jako dělnice, služebné, švadleny, číšnice, posluhovačky, nižší úřednice, manikérky nebo prodavačky. Mnohdy se jednalo pouze o příležitostné prostitutky, pro které bylo nejstarší řemeslo pouhým přivýdělkem v nastalé finanční nouzi, ale našly se i takové, jež rozdávání sebe sama vnímaly jako hlavní zdroj obživy.²³²

²²⁶ Tamtéž.

²²⁷ Tamtéž.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ JANČÍK, Drahomír, *Prostituce v českých zemích v období první republiky*, s. 282-283.

²³⁰ Podrobněji o masérských salonech in: *Tamtéž*, s. 287-294.

²³¹ KOPÁČ, Radim – SCHWARZ, Josef, *Nevěstince a nevěstky*, s. 8.

²³² JANČÍK, Drahomír, *Prostituce v českých zemích v období první republiky*, s. 266-267.

Aboliční zákon prostituci ve své podstatě dekriminlizoval, stávala se nehlídanou a nekontrolovanou, jaksi volnou. I z toho důvodu se s prostitucí a prostitutkami v rámci kriminality setkáváme v novinových článcích hlavně ve dvou případech, a sice s tajnými nevěstinci a s nimi spojeným kuplířstvím, a s doprovodnou trestnou činností spojenou s prostitutkami, tedy s prostitutkami jako pachatelkami nebo oběťmi trestných činů přímo nesouvisejících s prostitucí.

8.1 Prostitutky jako pachatelky

Prostitutky bývaly tedy často účastnicemi incidentů souvisejících hlavně s majetkovými delikty a různými výtržnostmi. Například Lidové noviny v roce 1925 zmiňují jakousi ženu, se kterou se úředník Emil Schwerlinger seznámil v podniku U Staré paní v Michalské ulici,²³³ s níž poté pokračoval na Staroměstské náměstí. „*Cestou si žena stěžovala, že je jí zima a proto jí Schwerlinger půjčil kabát. V kabátě byly dvě pětistícovky, s nimiž žena utekla. Jako pachatelka byla zatčena četnictvem v Kovářově u Tábora 19letá prostitutka Františka Ježová, která hned po krádeži z Prahy odjela, nakoupivši si různé věci.*“²³⁴ Ježová se po incidentu setkala ještě s tulákem Janem Robovským, Matějem Gabrielem a číšnicí Josefou Kášovou z Bojiště. Vlastní nepozorností nechala se pak Ježová svými kumpány o několik tisíc připravit. Celá zlodějská skupinka byla nakonec dodána k zemskému trestnímu soudu.²³⁵

Jiný podobný případ se udál na konci ledna 1934. „*Paní Zuzana Mikovcová se živila prostitucí a její manžel Květoslav, o pět let mladší, jí dělal pasáka. Letos 28. ledna večer zlákala ve svém lovišti na Maninách dělníka, který náhodou šel mimo, k milostnému dobrodružství a zavedla ho do boudy na břehu Vltavy. [...] Mikovcová přiměla dělníka, aby si svlékl zimník i kabát a zul boty a když se potom s ním domlouvala o odměně za svou ochotu, zjistila, že host má v kapse dost peněz – měl v peněžence ještě 362 Kč – požádala jej o ně důrazně: Dej sem všechny prachy, co máš, nebo tě tu vodděláme a hodíme do vody! – A hned zavolala na svého manžela ochránce: Pocem, von má peníze a nechce mi je dát! [...] Přepadený se vytrhl nebezpečné dvojici z rukou, zanechal v boudě kabáty i boty, jako kdysi Josef egyptský*

²³³ Hostinec U Staré paní byl podnikem, „*kde prý nalévali polévku do plechových misek zapuštěných do stolu a kde se jedlo lžícemi přichycenými řetízem, aby je zdejší „vybraná“ klientela neukradla.*“ Za první republiky se podnik proměnil v lidový bar, ve kterém měly působit tzv. bardámy, tedy dívky, které za peníze lákaly opilé zákazníky putyk a barů do svých klínů. Dům zde stojí dodnes a podnik je nadále funkční. KOPÁČ, Radim – SCHWARZ, Josef, *Nevěstince a nevěstky*, s. 106.

²³⁴ *Lidové noviny*, ročník 33, č. 280, Brno, 1925, s. 2.

²³⁵ *Tamtéž.*

v *Putifarce plášť a utikal polooblečen a bosý ke správci nedalekého skladiště, jenž zavolal policii. Povedení manželé byli obžalováni ze zločinu loupeže, Mikovcová kromě toho ještě z přečinu podle § 18. zákona o pohlavních chorobách. [...] Předseda porotního senátu vrch. rada Hruška vynesl pak rozsudek, jímž byli odsouzeni do těžkého žaláře: Mikovec na šest let, Mikovcová na pět let; oběma byly tresty zostřeny příslušnými posty.*²³⁶

Je zajímavé, že prostitutky bývaly poměrně často přítomny i násilí nebo dokonce vraždám. Tak kupříkladu „*včera odpoledne zadržel policejní strážník v Železné ulici v Praze prostitutku Marii Slavíkovou, protože v opilství tropila výtržnosti. Slavíková však udeřila strážníka dvakrát deštníkem do přilby. V separaci zuřila a kopala tak, že vyrazila výplň ve dveřích.*“²³⁷

Článek s prostým titulkem *Pomsta* naopak zmiňuje prostitutku Marii Šimanovou z Nuslí, která před Edenem v Praze polila zámečnicka Aloise Horáka kyselinou sírovou. Důvodem mělo být přerušení poměru mezi ním a nevěstkou.²³⁸

Recidivisté, čtyřiatřicetiletý Václav Plass a pětadvacetiletá Marie Valtrová, byli 3. října 1934 odsouzeni pro zločin loupeže. Oba zmínění totiž „*přepadli v dubnu večer na vrchu Vítkově muže, který tvrdí, že tudy šel na procházku nebo na návštěvu k bratrovi, ale o němž oni dva ujišťovali, že tam měl dostaveníčko s obžalovanou. Oba popírali přepadení. Doznali jen, že slyšeli křik, a když přišli na místo, našli tam aktovku s několika drobnostmi. Rozhodně popřeli, že oni povalili onoho muže a že mu vytáhli z kapsy 150 Kč. [...] Byl proto pasák Václav Plass, dosud již 12krát trestaný, odsouzen do těžkého žaláře na 3 roky a prostitutka Marie Valtrová na 2 roky.*“²³⁹

Nešťastně skončil případ z léta 1925. Dvaadvacetiletý železniční zřízenec František Veselý zemřel v Nuslích 14. července poté, co byl 7. července ve rvačce pobodán devětadvacetiletou prostitutkou Aloisií Mrázkovou. „*U železničního viaduktu setkal se s neznámým výrostkem, který šel v průvodu nějaké ženy a nesl na rameni koš. Při vyhýbání zavadil Veselý o koš, z toho vznikla hádka a potom rvačka, při které byl Veselý ženou bodnut do krku a do levé strany prsou. [...] Mrázková šla toho večera se svým milým Vladimírem Vaňkem mimo Eden, dostala se do hádky s Veselým a dělníkem Janem Šebou, který Veselého doprovázel. V hádce bodla Mrázková Veselého nožem dvakrát a Šebu jednou do levého předloktí. [...] Mrázková se přiznává k činu, tvrdí však, že neví, zda ho zranila a popírá, že by*

²³⁶ *Národní listy*, ročník 74, č. 72, Praha, 1934, s. 3.

²³⁷ *Lidové noviny*, ročník 31, č. 578, Brno, 1923, s. 2.

²³⁸ *Lidové noviny*, ročník 33, č. 282, Brno, 1925, s. 2.

²³⁹ *Národní listy*, ročník 74, č. 273, Praha, 1934, s. 4.

měla úmysl Veselého zabít, anebo mu nějak ublížit. [...] Vaněk byl již ve středu dodán pro krádež zemskému trestnímu soudu, kamž byla nyní dodána také Mrázková.“²⁴⁰

Je tedy zřejmé, že ženy prostitutky byly mnohdy pachatelkami různé trestné činnosti, zejména tedy deliktů souvisejících s majetkem. Jistým překvapením může být rovněž násilí, kterého se při páchání trestné činnosti účastnily či dokonce přímo dopouštěly.

8.2 Prostitutky jako oběti

Jak již bylo řečeno, i samy prostitutky se stávaly mnohdy oběťmi trestných činů, zejména těch násilných. V polovině září 1929 „byla nalezena v barákové kolonii na Vrchu sv. kříže v Praze XI. 27letá prostitutka Anna Vlčková mrtva u dveří svého příbytku. Byla střelena do levého spánku a u levého boltce měla řeznou ránu. Jako podezřelý z této vraždy byl zatčen její 26letý milenec B. Kohoutek, který měl odpoledne s Vlčkovou hádku a který byl viděn, jak nabíjí revolver.“²⁴¹

V *Expresu* z ledna 1932 čteme o prostitutce, která byla v Riegrových sadech napadena šesti bulharskými studenty. „Šest bulharských studentů podniklo noční toulku do Riegrových sadů. Byli rozjařeni a přišla jim do cesty prostitutka. Studenti s ní pohovořili, požertovali, ale když je požádala o cigaretu, považovali její prosbu za přemrštěnou a drzou. Toulavého děvčátka se zastal její přítel 20letý J. K. příslušný do Dolní Cerekve a nastala rvačka. Ochránce nemohl zdolati šest bujných mladíků a použil nože, kterým jednoho z nich pobodal. Pak uprchl. [...] Zranění studenta je lehké a byl po ošetření v nemocnici propuštěn do domácího ošetřování. Ochránce děvčete je ve vazbě policejního ředitelství.“²⁴²

Fyzickou újmu utrpěla také sedmatřicetiletá prostitutka Anna Rytířová, která byla nalezena v Božetěchově ulici v Praze XII. na chodníku v bezvědomí. Pocházela ze Žižkova, byla ošetřena u profesora dr. Schlofferera. Zde bylo zjištěno, že byla pokopána do břicha a utrpěla rovněž i otřes mozku.²⁴³

O velice zajímavém případě referuje *Expres* 13. května 1931. Dvačtyřicetiletý kočí František Müller sám sebe udal, že v březnu 1926 zavraždil na Karlově mostě neznámou prostitutku, kterou udeřil holí a následně ji hodil do Vltavy. K činu ho měla vést ztráta 3 000 korun, které mu měla neznámá prostitutka Božena, jak se sama tehdy představila, odcizit.

²⁴⁰ *Lidové noviny*, ročník 33, č. 506, Brno, 1925, s. 5.

²⁴¹ *Lidové noviny*, ročník 37, č. 474, Brno, 1929, s. 2.

²⁴² *Expres*, V. ročník, č. 4, Praha, 1932, s. 3.

²⁴³ *Expres*, VI. ročník, č. 187, Praha, 1933, s. 1.

František Müller „1. února přišel do Prahy a byl osloven u nábřeží prostitutkou. Šli spolu do hotelu, ale neví do kterého, někde u mostu na Malé Straně. Měl ve velké tašce 3.200 Kč, ale pokoj platil 25 Kč z peněženky. Prostitutce dal 50 Kč. Ráno zjistil, že mu ukradla všechny peníze, všechny jeho úspory. [...] Jel domů a na začátku března se vrátil do Prahy, aby našel zlodějku. Náhoda tomu chtěla, že ji potkal na nábřeží. Chodili spolu chvíli a přišli na Karlův most, kde došlo k hádce. Prostitutka doznala, že peníze vzala a když jí vyhrožoval udáním, zahrnula ho nadávkami.“ V návalu hněvu ji pak Müller udeřil holí do hlavy a bezvládné tělo dívky hodil přes zídku mostu do vody. Svě sebeudání pak odůvodnil tíhou vlastního svědomí. Zajímavým na celém případě je ovšem fakt, že tělo dívky se nikde nenašlo a nikdo ji nepostrádal, nadto dle svědecké výpovědi byla nějaká žena spatřena, jak v době, kdy mělo k incidentu dojít, vylézá zmáčená z řeky ven. Vražda se tedy prokázat nepodařila a František Müller byl nakonec odsouzen za těžké ublížení na těle podle § 152 a z lehkého ublížení na těle, kterého se dopustil z nedbalosti, „na čtyři měsíce těžkého žaláře nepodmínečně. – Trest je vazbou odpykán. [...] Müller byl tedy ihned propuštěn na svobodu.“²⁴⁴

O něco smutnější byly případy sebevražedného jednání prostituujících žen. Noviny se o takových případech v souvislosti s nevěstkami nezmiňují příliš často, ale považují za vhodné je zde uvést. Titulek „Dvakrát skočila pod auto, ale nic se jí nestalo“ uvozuje drobnější odstavec slovy: „Dnes po půlnoci skočila v sebevražedném úmyslu na křižovatce ulice Na Slupi a Vyšehradské třídy v Praze II., pod jedoucí automobil 18letá prostitutka Anna Bernadová z Prahy II.“ Následovalo její ošetření na klinice profesora dr. Schloffera, nicméně „v zápětí na to skočila Bernadová v ulici U Nemocnice před jedoucí autodrožku, kterou byla odhozena a zůstala na dlažbě ležeti. [...] Bernadová byla silně podnapilá. Proč si chtěla zoufati není známo.“²⁴⁵

Prostitutky nekončily na hladině Vltavy pouze rukami Františka Müllera. „Včera o půl 1. hodině skočila v Praze s Petrského nábřeží u Samcovy ulice do Vltavy prostitutka Helena Beránková ze Soukenické ulice v Praze, která se před tím pohádala se svým milým.“²⁴⁶ Beránková byla zachráněna a skončila ošetřena v obecné nemocnici.

Velice podobný případ se udál v druhé polovině ledna 1926, kdy „z pobřeží na Františku v Praze skočila včera o 18. hod. do Vltavy prostitutka Růžena Dolejšová z Karlína, byla však chodci vytažena a v mdlobách převezena do nemocnice. Čin spáchala v opilosti a z nešťastné lásky.“²⁴⁷

²⁴⁴ *Expres*, IV. ročník, č. 110, Praha, 1931, s. 1-2.

²⁴⁵ *Expres*, VI. ročník, č. 266, Praha, 1933, s. 2.

²⁴⁶ *Lidové noviny*, ročník 33, č. 272, Brno, 1925, s. 2.

²⁴⁷ *Lidové noviny*, ročník 34, č. 46, Brno, 1926, s. 2.

Některé prostitutky se tedy stávaly oběťmi různých, povětšinou násilných, trestných činů. Několikrát se v novinách setkáváme se zavražděnými nevěstkami, kde motivem bývají buď peníze, nebo nešťastná láska. Za zajímavý považuji i jakýsi fenomén páchání sebevražed skokem do řeky se snahou utopit se. Jsem toho názoru, že takové dívky pravděpodobně trpěly především neuspokojivou finanční situací, nešťastnou láskou nebo celkovou beznadějí a hlubokou lítostí nad vlastními životy.

8.3 Kuplířství a tajné nevěstince

Jak již bylo zmíněno výše, v souvislosti s prostitucí se po vydání aboličního zákona trestalo v první řadě kuplířství, které se v praxi vyskytovalo obvykle v podobě různě skrytých a utajovaných nevěstinců všech možných druhů a podob. Zjednodušeně řečeno se kuplířem nebo kuplířkou stával člověk, který své zboží – v našem případě dívky – prodával, bral si část jejich výdělku obyčejně jako jakousi provizi.

Smutný případ matky a dcery se odehrál roku 1928, kdy byla odsouzena za zločin kuplířství podle § 132 trestního zákona dvaačtyřicetiletá Anna Kettnerová, která se činu dopustila právě na vlastní šestnáctileté dcerce. *„Soud vzal za prokázáno, že Anna Kettnerová navštívila v květnu t. r. kavárníka Hotovce v Praze-Dejvicích, aby mu nabízela dodávku piva z pivovaru jí zastupovaného. Při tom se mu nabízela sama a když Hotovec odmítl, sjednala mu schůzku se svou vlastní 16letou dcerou, za kteréžto schůzky obžalovaná přinutila svou dceru, aby se jmenovanému poddala. To stalo se v přítomnosti druhé dcery obžalované, které bylo tenkrát 14 let. Tyto případy se až do měsíce září několikrát opakovaly a obžalovaná vodila svou dceru do hotelů a vináren, kde se musila za přítomnosti své matky jmenovanému vzdát. Soudu postačila provedená svědectví mezi nimi i personálu vináren a hotelů. K výroku o vině stačily tyto výpovědi, i když nemohla být vyslyšena svědkyně 14letá dcera obžalované, která zatím zemřela, jak obžaloba dovozuje otravou krve, způsobenou při umělém potratu. Za zločin kuplířství odsuzuje se Anna Kettnerová do těžkého žaláře v trvání sedmi měsíců.“*²⁴⁸

Malá Strana byla svědkem kuplířského jednání pětatřicetiletého hostinského jedné z místních vináren, Emila Burdycha. *„Majitel vinárny nutí svůj ženský personál, aby se oddával řemeslnému smilstvu. Proti Burdychovi bylo u okresního soudu zahájeno trestní řízení pro přestupek kuplířství. V tomto smyslu vypovídaly dvě číšnice, že jim pan šéf nařídil, aby stály*

²⁴⁸ Lidové noviny, ročník 36, č. 656, Brno, 1928, s. 6.

*před vchodem lokálu, nebo číhaly u okna a lákaly kolem jdoucí muže dovnitř. Hosty si pak vodily do pokojíčku za nálevnou. [...] Soudce uznal obžalovaného vinným a odsoudil ho do těžkého žaláře na tři měsíce, tentokrát nepodmíněně.*²⁴⁹

O tajném veřejném domě na Žižkově se můžeme dočíst v článku vydaném na svatého Valentýna v roce 1934. „*J. F. z Prahy II. jest spolumajitelem domu na Žižkově a jako takový část onoho domu sám pronajímá. Před nějakým časem pronajmul některé z bytů prostitutkám, které byly již policejně i soudně trestány. [...] Tím dochází v domě k pohoršlivým výstupům a zejména děti sousedů a vůbec nájemníků celého domu jsou vystavovány mravní zkáze. Prostitutky lákají návštěvníky oknem do svých bytů a i před domem dochází k pohoršlivým výstupům. Někteří nájemníci byli obtěžováni tak dalece, že dali raději z domu výpověď. [...] Jeho manželka jako spoluobžalovaná tvrdí, že její manžel vůbec nevěděl, kdo v domě bydlí, protože byty pronajímá sama.*“²⁵⁰ Líčení bylo odročeno na později, nicméně proti manželské dvojici stojí silné výpovědi svědků, dá se tedy předpokládat usvědčení z kuplířství, jelikož i pronajímání právě například bytových prostor prostitutkám se dalo jako kuplířství klasifikovat.

O tom, že byly nelegální nevěstince a prostitutky obecně nepříjemným problémem i pro veřejný prostor svědčí, že „*jisté domy v Praze XII. v Americké, v Záhřebské a v Polské ul. mají dvoupatrové nástavby, které jsou obydleny – prostitutkami. Kdo si dovede představit, jaký je noční klid na křižovatce zmíněných ulic a v okolí, když přes 30 prostitutek se vyrojí na ulice, povykují, pokřikují na chodce, často se o „hosta“ hádají, ba i perou? Všichni obyvatelé okolí zmíněné křižovatky jsou doslova již utýráni každonočními výtržnostmi a naše úřady jsou k těmto rušitelkám, parazitům lidské společnosti, shovívavé. [...] Jest tomu sotva týden, co ranila mrtvice jednoho „hosta“, který zemřel v bytě prostitutky v Americké ulici. [...] Když se jednou za čas v ulici objeví hlídka stráže, prostitutky ztichnou a schovají se za vrata domů a když hlídka přejde pokračují ve svém řádění nerušeně dále k nevelké radosti okolních obyvatelů. [...] Již mnoho obyvatelů z okolí si stěžovalo a žádalo o nápravu u úřadů, ale nebyli povšimnuti a náprava – žádná.*“²⁵¹

Policie z těchto a podobných důvodů čas od času podnikala razie do líhni pouličního života. Pro příklad uvádím *expresní* článek z června 1931: „*Pražská policie vykonává časem razie na podezřelé osoby nejen v sadech, parcích a na periferii města, ale také v hotelích. I honičky a prohlídky t. zv. „absteigů“, kam pouliční holky odvádějí své náhodné milence, mají úspěch. Bývá při nich zadrženo mnoho žen pohlavně chorých a také množství osob, které jsou*

²⁴⁹ *Lidové noviny*, ročník 46, č. 68**, Brno, 1938, s. 10.

²⁵⁰ *Expres*, VII. ročník, č. 36, Praha, 1934, s. 4.

²⁵¹ *Expres*, VII. ročník, č. 169, Praha, 1934, s. 3.

*hledány pro různé delikty.*²⁵² Tyto razie si zažily kupříkladu Riegerovy nebo Vrchlického sady či Štvanice, kde se rovněž semeniště padlých žen a všelijaké jim podobné čeládky objevovala. Při jedné z nich, která proběhla v létě roku 1931, bylo zadrženo 80 osob, z nichž 45 bylo žen. Mezi těmi byla i patnáctiletá dívka a jedna šedesátice, obě prostitutky. Z 80 zadržených bylo 19 pohlavně chorých.²⁵³

Patrně největší senzací první republiky, tedy vyjma aboličního zákona, byly podle všeho masérské salony. *Česká prostituce* se jimi nechala inspirovat v Berlíně a již roku 1927 se zde objevují první zařízení tohoto typu.²⁵⁴ Až na výjimky šlo o podniky, které fungovaly jako skryté nevěstince. Člověk znalý poměrů dobře věděl, který z masérských salonů provozuje mimo svůj obor i sexuální služby a do takového zařízení mířil pak obvykle najisto. Pro policii byly masérské salony coby objekty určeny k prostituci jen obtížně odhalitelné, jelikož v případě, že byl zákazník načapán vysvlečený, stačilo pouze říci, že to je u masáže přeci naprosto běžné, že si masírovaný odloží šaty. Byla-li i masérka prosta jakéhokoliv oděvu a přistižena při výkonu jiné nežli masérské služby, provozní podniky pak policii prostě sdělil, že přece nemůže vědět, co se odehrává na pokojích mezi klienty a personálem, že je nařčení z kuplířství nespravedlivé a tím tak byl z obliga.²⁵⁵

Masivní rozmach salonů zmiňuje Jančík, který uvádí, že v roce 1929 bylo v Praze okolo 200 masérských salonů, v roce 1931 jich mělo být již 300. Odhaduje se, že v roce 1932 mělo být v salonech zaměstnáno na 1 500 žen, z nichž však pouze 10 % mělo být v oboru vyučeno.²⁵⁶

Při policejní razii v roce 1930 byl objeven tajný nevěstinec v salonu Sochorových. Oba manželé skončili na krátkou dobu ve vězení.²⁵⁷ O incidentu píše v létě téhož roku *Expres*: „K zatčení došlo na základě pátrání, vedeného mravnostním oddělením pražské policie a řízeného vrchním policejním radou Kintnerem. Ve věci byla vyslechnuta celá řada svědkyň, zaměstnaných u Sochora jako masérky. [...] Seznámily se se Sochořem buď prostřednictvím inserátu anebo osobně. [...] Jejich tísnivé situace Sochor vydatně zneužil. Při nastoupení služby zavedl Sochor své nové zaměstnankyně ondulanci. Pak je uvedl do svých masérských salonů a pokusil se je nejprve sám zneužít. Podařilo-li se mu to, byly masérky za dvě hodiny „vyučeny“ a mohly hned vykonávat své povolání. [...] Masérky musily celý poplatek za „masáž“ odvádět Sochorovi. Samy nedostávaly žádného platu, a tak jim nezbývalo, než starati se, aby

²⁵² *Expres*, IV. ročník, č. 142, Praha, 1931, s. 2.

²⁵³ *Expres*, IV. ročník, č. 138, Praha, 1931, s. 3.

²⁵⁴ JANČÍK, Drahomír, *Prostituce v českých zemích v období první republiky*, s. 287.

²⁵⁵ *Tamtéž*, s. 289.

²⁵⁶ *Tamtéž*, s. 287-288.

²⁵⁷ *Tamtéž*, s. 290.

„zpropitné“ bylo co největší.“²⁵⁸ Během razie byl objeven rovněž nevěstinec v salonu madame Kramosilové, ve kterém se našly také rákosky, bičíky, důtky atp.²⁵⁹

O tři roky později se v Lidových novinách opět dočteme o zátahu cíleném na masérské salony: „Ve středu provedla pražská policie spolu se zdravotním referátem obce pražské razii v masérských salonech ve vnitřním městě. Prohlídky znovu potvrdily, že masérské salony slouží z převážné části prostituci. Policie zatkla 14 dívek, které místo masérství se věnovaly prostituci a jednoho z majitelů salonu, člověka už jednou odsouzeného pro kuplířství, které ve svém dřívějším saloně provozoval.“²⁶⁰

O několik následujících dní poté stejný tisk referuje, že „pražská policie neomezila se na jedinou revisi této živnosti a ve středu prohlédla další sérii místností ve vnitřním městě. [...] Bylo zadrženo sedm dívek a kromě nich na Zbořelci byla zatčena 42letá Marta Hyblová, majitelka jednoho z podniků, pro podezření, že se dopouštěla kuplířství na své 20leté dceři.“²⁶¹

Neutěšenou situaci masérských salonů a s nimi spojenou prostituci vyřešil až zákon č. 96/1934 Sb., který prohlašoval masérské živnosti za koncesované a dále nařizoval, že osoba masírovaná má být masírována pouze člověkem stejného pohlaví, jakým je masírovaný sám.²⁶²

Kuplířství se projevovalo tedy především nabízením a prodejem mladých dívek rozličným klientům, které probíhalo v různých formách. Pro prvorepublikovou prostituci jsou typické, na rozdíl od let monarchistických, noční bary a masérské salony, jež postupně přebírají úlohu zrušených veřejných domů, a které především na přelomu 20. a 30. let minulého století tvořily jedno z hlavních center prostituce, kterým je v novinových článcích tohoto období věnováno poměrně hodně prostoru.

Prostituce sama o sobě je dosti specifickým tématem. V očích prostých lidí byla po celou dobu viděna vesměs negativně a holky ji provozující rovněž. Ačkoliv aboliční zákon zrušením nevěstinců, zdravotních knížek a povinných kontrol dával dívkám v oboru o něco více svobody a volnosti, zažívaly přesto spoustu příkoří, se kterými se musely vyrovnávat. Ať už to byla prostá ulice, která pro prostitutky představovala násobně větší nebezpečí oproti pevným stěnám nevěstinců, nebo kuplíři a pasáci, kteří dívky obvykle obírali o významné části jejich výdělků, znamenalo to pro nevěstky další nebezpečné překážky, kterým musely čelit, a jejichž neúnosnost a celková tíha je (mimo jiné) dle mého názoru nutila k oněm zoufalým skokům do klidně se vlnících řek velkoměst.

²⁵⁸ *Expres*, III. ročník, č. 140, Praha, 1930, s. 4.

²⁵⁹ JANČÍK, Drahomír, *Prostituce v českých zemích v období první republiky*, s. 290-292.

²⁶⁰ *Lidové noviny*, ročník 41, č. 215, Brno, 1933, s. 9.

²⁶¹ *Lidové noviny*, ročník 41, č. 226, Brno, 1933, s. 7.

²⁶² JANČÍK, Drahomír, *Prostituce v českých zemích v období první republiky*, s. 292-293.

9. Vražedkyně

Kriminalita žen se ovšem netočila pouze kolem majetku nebo prostituce. O poznání méně častými, o to však závažnějšími zločiny, byly násilné činy vražd. Ženy vražedkyně pak lze rozdělit do dvou základních skupin, a sice na ty, které zabíjely své vlastní děti – obvykle novorozenata, a na ty ostatní, jejichž smrtelnou rukou končily v krvi oběti již starší a mnohdy z jiných důvodů.

9.1 Matky vražedkyně

Mohutný titulok „*Vražedkyně svého dítěte*“ předchází odstavce kratšího textu, v němž se uvádí, že „*21letá služebná F. P. z Náchoda byla zaměstnána v rodině jednoho profesora v Náchodě. V noci na 1. dubna t. r. dostavily se u ní porodní bolesti, ale nikomu se se svým stavem nesvěřila a ještě 1. dubna ráno pracovala.*“²⁶³ Služebná pak sama a bez pomoci ve sklepě domu porodila. Dítě podle všeho vykazovalo známky zdraví a úspěšně provedeného porodu, sama F. P. neměla původně v úmyslu novorozence zabít. Rozhodla se tak až za pár okamžiků ze strachu z hanby a že se už sama nikdy nevdá. „*Zabalila dítě do spodničky, zmáčkla mu obličej a sevřela krk tak, až se dítě udusilo. Pak zabalila dítě do hadrů, vyhrabala ve sklepe díru a tam dítě zahrabala. Teprve 7. dubna se na zavraždění dítěte přišlo. Lékaři zjistili, že dítě se narodilo živé a bylo životaschopné.*“ [...] „*Slzy obžalované, které ronila po celou dobu líčení, nezůstaly bez vlivu na rozhodování porotců, kteří odpověděli na otázku vraždy dítěte 10 hlasy záporně. Obžalovaná byla pak osvobozena*“²⁶⁴

O poznání brutálnější způsob zabití novorozeněte zvolila neznámá žena, jehož mrtvolka se našla uprostřed Riegrových sadů. „*Dnes ráno nalezl službu konající strážník v Riegrových sadech na Vinohradech větší balíček, obalený barevným kusem plátna. Když jej rozbil, spatřil v novinách jakousi mrtvolku novorozeněte, po těličku popálenou, s vlásky úplně ožehnutými. Příšerný nález odevzdal vinohradskému komisařství a jelikož se dá předpokládati, že novorozeně bylo násilně usmrceno a poté mělo býti spáleno, zahájila policie po krkavčí matce úsilovné pátrání a jest již vražedkyni na stopě.*“²⁶⁵

²⁶³ *Expres*, V. ročník, č. 141, Praha, 1932, s. 1.

²⁶⁴ *Tamtéž*.

²⁶⁵ *Expres*, II. ročník, č. 167, Praha, 1929, s. 1.

Na Mariánském náměstí na Starém Městě byla nalezena zabalená ve slamníku v hromádce popela mrtvola novorozeněte. „*Detektivové zjistili, že 24letá služebná Anna Klesalová, zaměstnaná v domě č. 175 v Praze I., byla před časem podezřele nemocná a podle různých stop bylo jisto, že ona děcko zavraždila.*“²⁶⁶ Sama se později doznala, že dítě zabila v noci na 6. ledna a tělo schovala v popelu ve sklepě. O něco později se nicméně musela ze strachu z prozrazení těla zbavit a pohodila jej proto na ulici. „*Klesalová byla dodána pro zločin vraždy dítěte k zemskému trestnímu soudu.*“²⁶⁷

Služka Marie Šejdrová v lednu téhož roku hodila svého chlapečka půl hodiny po porodu do záchodu, kde se dítě udusilo. Šejdrová následně sdělila, že vraždu spáchala na popud svého milence.²⁶⁸

Velmi zajímavý osud potkal Rakušanku Zuzanu Zeckovou. V Národních listech čteme, že „*od roku 1911 sloužila v karlínské invalidovně, kde se r. 1919 seznámila s jedním nadporučíkem příliš důvěrně: 20. září 1920 porodila v pražské porodnici zdravou holčičku a dáno jí jméno Marie. Byvši propuštěna z porodnice, byla Zecková přijata zpět do služby, kde byla před porodem a její zaměstnavatelka radila jí, aby se pokusila dostat dítě do porodnice. Za čtyři dny odnesla dítě kamsi a vrátivši se sdělila, že je dala na vychování ke známým v Žižkově, kde na ně bude platit 150 K měsíčně.*“²⁶⁹ Otec dítěte této zprávě uvěřil a až do dubna 1923 skutečně posílal Zeckové měsíčně oněch 150 korun. Problém pro Zeckovou nastal v momentě, kdy karlínský soud požádal o prošetření, kde se dítě nalézá. „*Byvši tázána, vysvětlovala napřed, že je ve vlaku dala neznámé ženě, jedoucí do Sedmihradska, pak že je utopila a konečně, že je udusila a v Košířích zahrabala.*“²⁷⁰ Tělo dítěte se nicméně nepodařilo ani v jednom z případů nalézt, a tak byla Zecková odsouzena pro zločin vraždy k trestu smrti. Ovšem díky těžkému dětství, kterým si prošla, prvnímu dítěti, jež porodila již roku 1910 a rovněž díky výborným referencím plynoucích z jejího okolí, byla jí udělena prezidentská milost a trest snížen pouze na 12 let žaláře s čtvrtletním půstem a temnicí každého 30. září, tedy symbolicky v den, kdy měla dcerku zavraždit. Svůj čin odůvodnila tíživou finanční situací, kdy nebyla schopna se o děcko postarat. Z věznic v Řepích byla podmíněčně propuštěna 22. ledna 1932 a o 2 roky později se jí podařilo získat československé občanství. Bydlela nadále v Praze a živila se jako posluhovačka.²⁷¹

²⁶⁶ *Lidové noviny*, ročník 31, č. 46, Brno, 1923, s. 5.

²⁶⁷ *Tamtéž.*

²⁶⁸ *Lidové noviny*, ročník 31, č. 59, Brno, 1923, s. 2.

²⁶⁹ *Národní listy*, ročník 63, č. 154, Praha, 1923, s. 7.

²⁷⁰ *Tamtéž.*

²⁷¹ PEJČOCH, Ivo, *Masarykovy vražedkyně*, s. 85-86.

Objevovaly se ovšem případy vražd i starších dětí. Takovým bylo například zavraždění čtyřleté Jarušky Mezerové, jehož se roku 1935 měla dopustit jakási Bojtarová. „*Policejní lékař prohlédl opět vražedkyni a neshledal, že by byla duševně chorá. Proto po vyšetření bude poslána do vazby krajského soudu na Pankráci. Lékaři ovšem připouštějí, že Bojtarová mohla provést hrůzný čin v okamžitém záchvatu chorobné a úchylné vášně. Tato okolnost bude vyšetřena psychiatry za vyšetřování na Pankráci.*“²⁷² Zde však není zmínka o tom, zdali šlo opravdu o incident matky s dcerou.

Matky své děti vraždily tedy obvykle ze strachu z hanby nebo kvůli neuspokojivé finanční situaci, kdy nebyly schopny se o potomky postarat. Pocházely hlavně z nuznějších poměrů. I věk tohoto druhu pachatelek býval zpravidla nižší, jelikož pravděpodobnost početí bývá i dnes po 40. roku života spíše vzácností.²⁷³ Mnohdy se dle mého soudu jednalo o velice smutné osudy, kdy ženy v zoufalém okamžiku vnímaly zavraždění dítěte jako momentálně nejlepší možné východisko a kdy výčitky svědomí z těchto skutků jistě stíhaly pachatelky i dlouhou dobu po činu.

9.2 Vražedkyně ostatní

Národní listy 16. října 1929 poskytují na úvodní straně rozsáhlý článek s mohutným nadpisem „*Zpověď smíchovské vražednice.*“²⁷⁴ Ten je věnován Marii Volfové, usvědčené pachatelky z brutální vraždy sedmapadesátiletého vdovce Antonína Neumanna. Policejní rada Vaňásek,²⁷⁵ který vedl vyšetřování případu, ji popisuje slovy: „*Je to žena furie. První den řádila až k nesnesení. Včera již zkrotla. [...] Znáte ji, je to slabá, nepatrná ženština a on, Neumann, byl člověk jako hora, velký, ramennatý, s neobyčejnou silou.*“²⁷⁶

Marie Volfová se narodila 2. února 1897 v Úholičkách do rodiny zedníka. Pocházela ze 14 dětí, z nichž se dospělosti dožily pouze dvě. Vdala se roku 1919 za pracovníka ve slévárně Jaroslava Volfa. S manželem si pořídili domek a později se jim narodila dcera. Po neúspěšném drobném podnikání se začala živit podomním prodejem, ovšem v této době dostává rodinu do

²⁷² *Expres*, VIII. ročník, č. 76, Praha, 1935, s. 1.

²⁷³ Ještě v 19. století nebylo výjimečností matky porodit za život 10 dětí, kdy poslední dítě zpravidla přivedla na svět po 40. roku života, nicméně postupem let se tento jakýsi trend stával méně obvyklým a takto početné rodiny se vyskytovaly spíše jen mezi dolními společenskými vrstvami. LENDEROVÁ, Milena (ed.), *Velké dějiny země Koruny české: Tematická řada: Dětství*, Praha, 2021, s. 229.

²⁷⁴ *Národní listy*, ročník 69, č. 284, Praha, 1929, s. 1.

²⁷⁵ Slavného vrchního (později vládního) radu Vaňásk ztvárnil herec Jaroslav Marvan v seriálu *Hříšní lidé města pražského* nebo také ve filmu *Vražda v hotelu Excelsior* aj. Filmová postava se jmenovala Vacátko.

²⁷⁶ *Tamtéž*.

kritické situace, kdy si půjčuje peníze, které není schopna splácet. Situaci nezachránil ani mlékařský byznys, kterým se snažila situaci zvrátit, a tak se rozhodla vydat se za penězi dráhou zločinu. Na jaře roku 1929 se pokusila podvést o několik desítek tisíc korun Václava Žáka z Újezdu u Vodňan. Ten však její záměry včas rozpoznal a v rozhodující moment zavolal policii. Ta pak kromě zcizených peněz našla u Volfové i pepř a kladivo, které měla prý pro případ nutné sebeobrany. Za pokus o podvod ji čekalo 7 měsíců vězení a k tomu ještě dlužila 14 000 korun. Situaci se rozhodla vyřešit odpovědí na inzerát kováře a vdovce Antonína Neumanna bydlícího na Smíchově čp. 663, ve kterém žádal seznámení se starší ženou. Sám v inzerátu uváděl, že vlastní byt a 40 000 korun. Volfová využila situace, navštívila jej a 4. října Antonína Neumanna brutálním způsobem zavraždila. Oběti zasadila do hlavy několik ran kladivem a poté ho bezvědomého za pomoci šňůry uškrtila. Přes tělo přehodila papíry, peřiny a hlavu nadto přikryla umyvadlem. Sama pak byt prohledala a poškozenému odcizila peníze i vkladní knížky, ze kterých vybrala souhrnně 34 000 korun. Na mrtvolu upozornil až nesnesitelný zápach tlejícího těla, který donutil sousedy přivolat policii. Po dopadení se Volfová urputně hájila, měnila výpovědi, nicméně byla usvědčena a odsouzena k trestu smrti, který byl později prezidentskou milostí zmírněn na doživotní vězení. V průběhu dalších let se několikrát pokoušela o obnovu procesu, nicméně pokaždé marně. Navíc na ni později padlo podezření z vraždy cukráře Alexandra Pekelského, která se stala koncem roku 1928. I přes podobnost obou zločinů, slibné svědecké výpovědi a množství nepřímých důkazů nakonec usvědčena nebyla. Brány Řepské věznice opustila díky amnestii roku 1953, pod novým jménem Marie Dittrichová se stihla znovu vdát a zemřela 16. března 1977 v Přestavalkách v okrese Chrudim.²⁷⁷

Případ Marie Volfové byl tehdy masivně medializován. Lze se o ní dočíst jako o bestiální a chladnokrevné vražedkyni, jako o vypočítavé ženě bez špetky svědomí nad spáchanými činy. O tom bohatě svědčí následující věty *Expresu*: „*Na to byla Volfová se šátkem na hlavě, vedena k vrch. r. Vaňáskovi, který vedl celé pátrání a se zdarem je ukončil. Hoppe [domovník, jeden ze svědků] Volfovou s určitostí poznal a označil ji jako onu ženu, která u nich ve čtvrtek odpoledne byla. Tímto prohlášením Volfové bylo značně přitíženo, ačkoliv tvrdošijně zapírá a byla prohlášena za zatčenou. Její všechna tvrzení jsou vyvrácena, výpovědi její bořeny nezvratnými důkazy a Volfová hledá jedinou spásu ve hrubém povídání. Chová se způsobem takovým, jako všichni, kriminály již protřelí zločinci, jest absolutním cynikem a nepůsobí na ni,*

²⁷⁷ O případu Marie Volfové, jejím životě, rodině atp. podrobněji in: PEJČOCH, Ivo, *Masarykovy vražedkyně*, s. 166-175. HRUBÝ, Dan, *Pražské mordy: Skutečné kriminální případy z let první republiky (1918-1938)*, Praha, 2021, s. 165-175.

ani vzpomínka na 10letou dcerku. [...] O krutosti a surovosti Volfové svědčí ten fakt, že ve čtvrtek, tedy v době, kdy již sousedé bytu Neumannova počali cítiti zvláštní zápach, kdy Neumann byl již zavražděn, ještě se vrátila na místo svého hnusného činu a s manželi Hoppeovými docela klidně hovořila. “²⁷⁸ „Volfová je nesmírně drzá. “²⁷⁹

Úspěchem bezpečnostního oddělení bylo dopadení vražedkyně Antonie Cíchové, která v hádce, jež pramenila z důvodů majetkových rozepří, umlátla kladivem na samotě Závěka čp. 191 svoji tetu Františku Halamovou. Národní listy Cíchovou popisují slovy: „*Obžalovaná Antonie Cíchová je střední postavy, v těle silnější, hladkých, tmavých vlasů, krátce přistřižených. V obličejí jsou zřejmy stopy duševních bojů. Oblečena je v tmavě modré šaty, na levé paži má červenou pásku vyšetřovanců.*“²⁸⁰ Podobně jako Marie Volfová, i ona přes oběť přehodila papíry a staré hadry. Nadto ji ještě polila petrolejem a zapálila. Policii se podařilo Cíchovou usvědčit do 24 hodin. Pachatelka byla odsouzena k trestu smrti, prezident republiky jí nicméně udělil milost.²⁸¹ Národní listy se o vraždě nadále zmiňují velice rozsáhlým textem, jehož tučný titulek „*Žena vraždí ženu*“²⁸² mnohé napovídá. „*Naopak způsob, jak Cíchová tetu zavraždila, nasvědčuje dobré přípravě a rozvaze. A svědky dokládá, že nikomu se nezmiňovala o spravení plotu (kladivo), neměla krátce před vraždou na sobě černou zástěru, krátce po vraždě byla spatřena a oči jí ještě svítily zlobou. Krátká doba – uzavírá žaloba – v níž byl celý zločin proveden a stopy po něm ukryvány, ukazuje, že Cíchová vůbec nemohla provést všechno to v rozčilení, naopak je plně odůvodněno podezření, že si všechno důkladně promyslela a připravila. Předpokládala, že tělo zavražděné ohoří tak, že nebude možnost zjistiti, že byla sproveděna ze světa násilím.*“²⁸³ Cíchová se při výslechu zaplétala do svých výpovědí, působila velice nejistě. K přiznání ji donutilo objevení kladiva, kterým svoji tetu zabila, zahrabaného v mouce.²⁸⁴

Opravdu zajímavým případem byla vražda Josefa Kajetána Tyla, jež se udála 22. března roku 1933. V pondělí 14. května 1934 dostavila se třicetiletá Marie Vyleťálková do Bartolomějské ulice, aby ohlásila vraždu, které se měl dopustit její manžel Jaroslav Vyleťálek právě na jejím vlastním otci Josefu Kajetánu Tylovi. Tělo zavražděného tělo ve výklenku za

²⁷⁸ *Expres*, II. ročník, č. 235, Praha, 1929, s. 1.

²⁷⁹ *Národní listy*, ročník 69, č. 284, Praha, 1929, s. 1. Případ rovněž inspiroval tvůrce seriálu *Hříšní lidé města pražského*, kde Marii Volfovou ztvárnila herečka Stella Zázvorková. Filmová postava nese jméno Anežka Vlková. Považuji za dobré si povšimnout, že seriál vznikl mezi léty 1968 a 1969, kdy skutečná Marie Vlková stále žila a byla již také na svobodě.

²⁸⁰ *Národní listy*, ročník 73, č. 272, Praha, 1933, s. 1-2.

²⁸¹ HRUBÝ, Dan, *Pražské mordy: Skutečné kriminální případy z let první republiky (1918-1938)*, s. 257-263.

²⁸² *Národní listy*, ročník 73, č. 272, Praha, 1933, s. 1-2.

²⁸³ *Tamtéž.*

²⁸⁴ HRUBÝ, Dan, *Pražské mordy: Skutečné kriminální případy z let první republiky (1918-1938)*, s. 262.

kamny v kuchyni společného bytu manželů na Újezdě 408/21 prý celý rok! Až v momentě, kdy byla Vyleťálková, již bez manžela, který se s ní mezitím rozešel, nucena byt na Újezdě opustit, nechala otcovo tělo zabalené do hadrů a peřin převézt v dřevěných neckách do jakéhosi podzemí své nic netušící tety Františky Zemanové v Provaznické ulici 385/3 na Starém Městě. Po objevení mrtvoly policií začalo vyslýchání. Vyleťálková tvrdila, že se 22. března 1933 s otcem pohádala, načež ji uhodil holí. Běžela proto do práce za svým manželem a prosila ho, ať s otcem večer promluví. Ten jí rozhovor přislíbil. Když pak přišel domů, došlo mezi ním a otcem k rozepři, která vyvrcholila úderem sekerou do Tylovy hlavy. Podle výpovědi Vyleťálkové nebyly jinak spory mezi jejím otcem a manželem ničím neobvyklým. Pravila rovněž, že mrtvého s Vyleťálkem spolu uklidili za kamna, a že o vraždě vědělo několik dalších osob, včetně Tylovy matky, která tam měla tou dobou být na návštěvě. To se ovšem neshodovalo s verzí jejího manžela. Souhlasil sice, že za ním jeho žena opravdu přispěchala s oteklým rtem po úderu holí do zaměstnání, že on sám potom opravdu zasadil tupou stranou sekery ránu do tchánovy lebky, nicméně prohlásil, že Vyleťálková omdlelému otcovi sama ovázala kolem krku provaz a uškrtla jej. Navíc mu odcizila spořitelní knížky, z kterých poté vybrala 19 500 korun. Dále pokračoval s tvrzením, že on sám s Tylem vycházel vcelku dobře, a že spory měla s otcem jeho vlastní dcera. To podporuje i fakt, že Vyleťálková se léčila na psychiatrii a měla za sebou již několik vážných konfliktů, které dříve vedla s manželkami svého otce, který se kvůli tomu se svými ženami rozcházel a vlastní dcery se bál. Vyleťálek rovněž popřel přítomnost staré matky. Jeho tvrzení nakonec potvrdila i pitva, při které bylo zjištěno, že úder tupým předmětem, tedy onou sekerou, způsobil sice zranění, po kterém oběť ztratila vědomí, ale rozhodně ne takové, aby přišla o život. Jako příčinu smrti naopak určil soudní lékař uškrcení provazem, jenž se třikrát na krku zavražděného našel obmotaný. Vyleťálková byla nakonec odsouzena na 25 let těžkého žaláře, její muž odešel s 30měsíčním trestem. Manželství obou zúčastněných bylo chvíli po přelíčení rozloučeno.²⁸⁵

I tento případ, stejně, jako dva předchozí, plnil pilně stránky denního tisku. Jedním z nich byl článek *Expresu*, jenž začínal titulkem „*Porotě předloženo deset otázek*“.²⁸⁶ V něm byl vylíčen průběh soudního přelíčení a tázání se poroty obžalovaných. Za zmínku určitě stojí vztah Tyla se svou dcerou, kterému *Expres* v dlouhém textu věnuje jednu podkapitolku. V ní hovoří obhájce obžalované. „*Uvádí, že její otec Josef Kajetán Tyl měl sice hezké jméno, ale pokud povahy se týče nebylo u něho všechno v souzvuku. [...] Když už se po druhé oženil, učinil tak spíše z ješitnosti, neboť se mu, jakožto knihařskému dělníku zalíbila dáma v černém závoji,*

²⁸⁵ *Tamtéž*, s. 293-305.

²⁸⁶ *Expres*, VII. ročník, č. 236, Praha, 1934, s. 1-2.

*o níž se domníval, že pochází z lepší společnosti. Záhy s ní však nebyl spokojen. [...] Konstatuje, že těchto příčin nebyla Marie Vyleťálková, důvod byl jiný. [...] Když přivedl dětem druhou matku, bylo jim 14 a 15 let a je přirozeno, že mezi dětmi a macechou vznikaly také konflikty. Starý Tyl, aby se své druhé manželce zavděčil, udělal gesto: Vyhodil 15letou Marii doslova na ulici.*²⁸⁷ Obhájce dále hovoří o nešťastném osudu Vyleťálkové a o tom, že jediné, co si z prvního manželství odnesla, byl syfilis.

Vyleťálková byla bezpochyby jednou z nejzajímavějších vražedkyň. Těžký rodinný osud, duševní onemocnění i vypjaté vztahy byly pravděpodobně příčinou její delší dobu trvající agrese, sebevražedného jednání a jiného chování vybočujícího z tzv. *normy*. Jedním z motivů vraždy byly bezpochyby peníze, ale troufám si tvrdit, že daleko větší zásluhu na hrůzném činu mělo na svědomí hluboké zoufalství a naprosto chatrná a křehká psychika pachatelky.

²⁸⁷ *Tamtéž.*

Závěr

Ženská kriminalita byla velice bohatá. Na rozdíl od mužské u ní nenacházíme tolik násilných trestných činů, na druhou stranu však se daleko častěji potýkala například s prostitucí. U zlodějek existovaly tři hlavní typy, a sice kapsářky, zlodějky krámské a zlodějky bytové. Každá měla svá určitá specifika i motivace, nicméně měly jedno společné – krádež za účelem zisku. Zajímavé byly rovněž podvodnice, a to nejen sňatkové, které si lstivým působením dokázaly přijít až na milionové částky. Prostituce byla tématem velice specifickým, jelikož aboličním zákonem se stávala prakticky dekriminální. V tomto ohledu se pak v souvislosti s prostitucí trestalo především kuplířství, které tak bylo zřejmě nejčastějším deliktem s prostitucí spojeno. Zvláštní místo si zajisté zaslouhují rovněž vražedkyně. U nich bývalo motivů více. Na mnou zmíněných příkladech to jsou především peníze, ačkoliv v obecnějším hledisku pole důvodů k vraždě bývalo daleko širší. Mnohdy se jednalo o vraždy ze žárlivosti nebo o zabití v afektu.

Mnohdy smutné osudy vedly k mnohdy zoufalým činům, nicméně si myslím, že je přinejmenším zajímavé si je osvětlit.

Seznam pramenů a literatury

Prameny:

1. Dobové tisky

České slovo (1929-1937)

Expres (1928-1938)

Lidové noviny (1918-1938)

Národní listy (1918-1938)

Rudé právo (1920-1938)

2. Edice

KUKLA, Karel Ladislav (CHODILOVÁ, Dana – PODANÁ, Helena edd.), *Pražské bahno*, Praha, 1992.

POLÁČEK, Karel (TROCHOVÁ, Zina ed.), *Soudničky*, Praha, 1999.

3. Tištěné prameny

BUBNÍK, Zdeněk, *Detektiv vzpomíná*, Praha, 1969.

KUKLA, Ladislav Karel, *Konec bahna Prahy: I.-II.*, Praha, 1927.

LAŠTOVKA, Karel, *Československé správní právo: Část zvláštní: I. Díl*, Praha, 1936.

POLÁČEK, Karel, *Lehká dívka a reportér*, Praha, 1994.

Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919-1922, Praha, 1925.

WIESNER, Antonín, *Dějiny prostituce a příjice*, Praha, 1925.

Použitá literatura:

- ARNAU, Frank, *Člověk mimo zákon. Od nejstarších dob až po naše časy*, Praha, 1969.
- Dějiny Prahy II.: Od sloučení pražských měst v roce 1784 do současnosti*, Litomyšl, 1998.
- FRANCEK, Jindřich, *Velké dějiny zemí Koruny české: Tematická řada: Zločinnost a bezprávi*, Praha, 2011.
- FRANCEK, Jindřich, *Zločin a trest v českých dějinách*, Praha, 1999.
- HRUBÝ, Dan, *Pražské mordy: Skutečné kriminální případy z let první republiky (1918-1938)*, Praha, 2021.
- KÁRNÍK, Zdeněk, *České země v éře první republiky: Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*, Praha, 2017.
- KOLÁŘ, Ondřej, *Státní pořádkové složky na Chebsku v době první Československé republiky*, Praha, 2016.
- KONČELÍK, Jakub – VEČEŘA, Pavel – ORSÁG, Petr, *Dějiny českých médií 20. století*, Praha, 2010.
- KOPÁČ, Radim – SCHWARZ, Josef, *Nevěstince a nevěstky: Obrázky z erotického života Pražanů, Praha a Litomyšl*, 2013.
- KOPÁČ, Radim – STANČÍK, Petr, *Praha ožralá*, Praha, 2021.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Martina, *Postavení ženy na Plzeňsku ve druhé polovině 19. a na počátku 20. století v českém a evropském kontextu*, Plzeň, 2017.
- LEDVINKA, Václav – PEŠEK, Jiří, *Praha*, Praha, 2000.
- LENDEROVÁ, Milena (a kol.) *Ženy s kufříkem a nadějí: Porodní báby a asistentky v českých zemích od poloviny 19. do poloviny 20. stoletím*, Praha, 2019.
- LENDEROVÁ, Milena, *Chytila patrola aneb prostitute za Rakouska i republiky*, Praha, 2002.
- LENDEROVÁ, Milena (ed.), *Velké dějiny zemí Koruny české: Tematická řada: Dětství*, Praha, 2021.
- MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva II.: Československá republika (1918-1939)*, Praha, 1999.
- MALÝ, Karel – SOUKUP, Ladislav (edd.), *Československé právo a právní věda v meziválečném období a jejich místo ve střední Evropě: Svazek 2*, Praha, 2010.
- MUSILOVÁ, Stanislava, *Žena za katrem: V síti trestněprávních a kriminalizačních mechanismů druhé poloviny dlouhého 19. století, Ústí nad Labem*, 2017.

- OSVALDOVÁ, Barbora – ČENKOVÁ, Jana, *Česká publicistika mezi dvě světovými válkami*, Praha, 2017.
- PEJČOCH, Ivo, *Masarykovy vražedkyně: Ženy, zachráněné v období první republiky prezidentskou milostí před trestem smrti*, Cheb, 2015.
- PRINC, Michal, *Soudnictví v českých zemích v letech 1848-1938*, Praha, 2015.
- SCHELLE, Karel (ed.), *Velké dějiny zemí koruny české: Tematická řada: Právo*, Praha, 2017.
- RÁKOSNÍK, Jakub, *Odvrácená tvář prosperity: Nezaměstnanost v Československu v letech 1918-1938*, Praha, 2008.
- SIMONOVÁ, Lenka, *Změny v trestním právu v první Československé republice* [online]. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. JUDr. Bc. Jaromír Tauchen, Ph.D., L.L.M.Eur.Int. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/348015/pravf_b/BP_Simonova_Lenka_TP_2012_uohmuegh.pdf
- UHLÍK, Jan, *Historie věznění a vězeňství v Čechách: Osudy význačných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*, Praha, 2006.
- WAGNEROVÁ, Alena, *Bol lásky prodejně*, Praha, 2013.
- ZDENĚK, Robin, *Vězeňství v první Československé republice* [online]. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. JUDr. Ladislav Vojáček CSc. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/ee4rb/DIPLOM.pdf>